

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. การอ่าน

ความหมายของการอ่าน

ความสำคัญของการอ่าน

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ชนิดของการอ่าน

ปัญหาโดยทั่วไปของการอ่าน

จิตวิทยาการอ่านของเด็กวัยรุ่น

การสร้างนิสัยการอ่าน

2. กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

ความหมายของกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

ประโยชน์ของกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

ประเภทของกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

รูปแบบของกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับ

มัธยมศึกษาตอนปลาย

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศ

การอ่าน

1. ความหมายของการอ่าน

เมื่อพูดถึงคำว่า "อ่าน" เรามักจะนึกถึง "หนังสือ" หรือตัวอักษร รวมทั้ง การมองเห็นควบคู่กันไป แท้จริง การสัมผัสอักษร เมอร์ลีย์ของคนตามอดก็ถือเป็นการอ่าน หรือ การมองเห็นสัญญาณไฟแดงแล้วหยุดรถ ก็ถือเป็นการอ่านเหมือนกัน ความหมายของการอ่านจึง มีหลายแนว ทั้งแนวภาษาศาสตร์ และแนวจิตวิทยา กล่าวคือ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2525: 900) ให้ความหมาย ของคำว่า "อ่าน" ไว้ว่า "อ่าน" เป็นคำกริยาหมายความว่า "ว่าตามตัวหนังสือ ออกเสียงตามตัว หนังสือ ดู หรือ เข้าใจความจากตัวหนังสือ สังเกต หรือพิจารณาเพื่อให้เข้าใจ คิด นับ (ไทยเดิม)"

โดยนัยแห่งความหมายของคำว่า "อ่าน" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน นี้ วลัยรัตน์ อติแพทย์ (2530: 13) จึงวิเคราะห์ความหมายของการอ่านออกเป็น 3 ประการ กล่าวคือ

ความหมายประการแรก คือ การว่าตามตัวหนังสือ หมายถึง การฝึก อ่านออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขรวิธี เพื่อสื่อความหมายกับผู้ฟังได้อย่าง ถูกต้อง และ เสริมสร้างบุคลิกที่ดีให้กับผู้พูด

ความหมายประการที่สอง คือ ดูหรือ เข้าใจความจากตัวหนังสือ เป็น การรับรู้ถึงความหมายของถ้อยคำ วลี ประโยค หรือ เรื่องราวทั้งหมดที่ ได้อ่านอย่างถูกต้อง แต่ประสิทธิภาพในการรับรู้ ความหมายของผู้อ่านจะมีแค่ไหนนั้นก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และทักษะในการอ่าน เป็นสำคัญ

ความหมายประการที่สาม คือ การสังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจ และคิด เป็นการอ่านอย่างพินิจพิเคราะห์ มีวิจาร์ณาณ

ศิริรัตน์ นิละคุปต์ (2530: 15) ได้เสนอนิยามของการอ่านตามแนวภาษาศาสตร์ เชิงจิตวิทยาไว้ดังนี้

1. แนวของ เค็นเน็ต กูดแมน (Kennet Goodman) กล่าวว่า การอ่าน คือปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาษาและความคิด การอ่านเป็นเกมการเดาทาง ภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา กล่าวคือ ผู้อ่านจะต้องมีการทำนายล่วงหน้าถึงสิ่ง ที่ตัวอ่านอยู่ตลอดเวลา โดยใช้ตัวชี้แนะ 3 แบบ ได้แก่ ตัวอักษรและเสียง โครงสร้างภาษา ความหมาย ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ในการอ่านผู้อ่านต้องใช้ทั้ง สมรรถนะและสายตาดู แต่จะใช้สายตาน้อยกว่าสมอง ถ้าผู้อ่านคล่องแล้ว

2. แนวของ แฟรงค์ สมิธ (Frank Smith) กล่าวว่า การอ่านมิใช่การถอดรหัสจากตัวอักษร เป็นเสียง หากเป็นการนำความหมายมาสู่สิ่งพิมพ์ และการอ่านคือการตอบคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน ทฤษฎีนี้ไม่มี ความเชื่อว่าจะต้องฝึกอ่านออกเสียง แต่ว่าเน้นการนำความหมายมาสู่ตัวอักษร ซึ่งผู้อ่านเป็นผู้กำหนดความหมายโดยอาศัยประสบการณ์และจากนิยามลำดับที่สองจะเห็นว่า จุดเน้นการอ่านอยู่ที่จุดประสงค์ของการอ่าน

จากแนวนิยามความหมายของการอ่าน 2 แนวนี้ ศิริรัตน์ นิละคุปต์ (2530: 15) เห็นว่า ควรผสมผสานกันระหว่างแนวคิดด้านการฝึกทักษะและการอ่านตามแนวภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา

สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531: 5) กล่าวว่า การอ่านคือกระบวนการค้นหาความหมายหรือความเข้าใจจากตัวอักษรและสัญลักษณ์อื่น ๆ ที่ใช้แทนความคิด

สุกัญญา ศรีสืบสาย (2532: 58) กล่าวว่า การอ่านคือการพัฒนาความรู้สติปัญญา และจิตใจของบุคคลที่เป็นองค์ประกอบของสังคม

คลิฟฟอร์ด แอล บุษ และ มิลเดรด เอช ฮิวเนอร์ (Clifford L. Bush and Mildred H. Heubner 1970: 4) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการคิด โดยผู้อ่านเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน โดยการนำสัญลักษณ์ที่อ่านไปสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของตน ทำให้เกิดมโนภาพขึ้นในใจ ดังนั้นการอ่านจึงเป็นกระบวนการที่มีพฤติกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การแปลความหมายของสิ่งที่อ่าน การมีปฏิริยาคือสิ่งที่อ่าน การมีจุดมุ่งหมายในการอ่าน รวมทั้งการจัดระเบียบความคิด

เฮช ที ฟิลเลอร์ (H.T.Fillmer 1978: 248) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง การตีความ สัญลักษณ์ ซึ่งใช้แทนเสียงและความคิดออกมาเป็นความคิด

จากแนวคิดของนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศ ความหมายของการอ่านคือ ประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันดังนี้

1. การแปลความ ตีความ หรือค้นหาความหมาย
2. สัญลักษณ์
3. เบ้าหมายของการอ่าน

จึงสรุปได้ว่า การอ่าน คือ การแปลความหมายของสัญลักษณ์ที่ปรากฏแทนความคิด หรือสาร ออกมาเป็นความคิดหรือสาร

2. ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญต่อบุคคลทุกคน ตั้งแต่เด็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ในวัยเด็ก เด็ก ต้องอ่านเพื่อเรียนรู้ ในวัยผู้ใหญ่ผู้ใหญ่ต้องอ่านเพื่อประกอบอาชีพ นอกจากนั้นการอ่านยังมีความ จำเป็นต่อการพัฒนาสภาพจิตใจหรือการพักผ่อนหย่อนใจ และการอ่านยังมีความจำเป็นต่อประเทศ ชาติ ความสำคัญของการอ่านแยกกล่าวได้เป็นด้านดังต่อไปนี้

ความสำคัญของการอ่านต่อการศึกษา การอ่านเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินชีวิต ประจำวัน โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษาทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นการอ่านข่าว อ่านหนังสือพิมพ์ อ่านตำราเรียน สุขจิต เพียรชอบ และ สายใจ อินทรมหรรษ์ (2523: 98) กล่าวถึง ความ สำคัญของการอ่านต่อการศึกษาไว้ว่า "ผู้ที่มีทักษะการอ่าน มีอัตราเร็วในการอ่านสูง ย่อมแสวงหา ความรู้และศึกษาเล่าเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้จากการอ่านไปใช้ในการพูด และการเขียนได้ดี"

ความสำคัญของการอ่านต่อการศึกษา จึงหมายถึงการอ่าน เป็นทักษะพื้นฐานของ ทักษะอื่น ๆ และ เป็นทักษะ เพื่อการเรียนรู้และแสวงหาความรู้

ความสำคัญของการอ่านต่ออาชีพ การอ่านช่วยให้ประชาชนก้าวทันความ เจริญ ทางวิชาการทุกสาขา อาชีพทั้งหลายไม่ว่าจะเป็น แพทย์ นักกฎหมาย พ่อค้า ครูอาจารย์ นักธุรกิจ ต้องอ่านหนังสือ อ่านวารสารอย่างสม่ำเสมอเพื่อติดตามความ เคลื่อนไหวในวงการอาชีพของ ตนเอง การอ่านเกี่ยวข้องกับอาชีพทั้งทางตรงและทางอ้อม อาชีพบางอาชีพต้องอาศัยการอ่าน ออกเสียง เช่น นักอ่านข่าว นักพากษ์ ผู้ประกาศ ผู้แสดง ส่วนอาชีพอื่น ๆ เช่น ครู อาจารย์ นายแพทย์ นักกฎหมาย ต้องอาศัยการอ่านเพื่อ เกื้อหนุนอาชีพของตน นักเขียนต้องอ่านเพื่อหา วัสดุคิดมาเขียน นักพูดต้องอ่านเพื่อหาวัสดุคิดมาพูด นักการเมืองต้องอ่านเพื่อวิเคราะห์ วิจัย หาแนวทางที่ได้เปรียบต่าง ๆ ดังที่ สุภัทร สวัสดิรักษ์ (2530: 19) กล่าวว่า ผู้ประกอบอาชีพ ทุกอาชีพ จำเป็นต้องใช้การอ่าน ให้ เป็นประโยชน์ต่ออาชีพของตน

ความสำคัญของการอ่านต่อการพัฒนาชีวิต การอ่านช่วยให้ทราบเรื่องราว ความ เมื่อยเปลี่ยนแปลงในสังคม เพื่อช่วยการปรับตัวให้เข้ากับสังคม การอ่านชีวประวัติบุคคลสำคัญเป็นแบบ

อย่างในการดำเนินชีวิต การอ่านเป็นวิธีการแก้ปัญหาชีวิตได้ทางหนึ่ง การอ่านช่วยเพิ่มพูนความรู้ สร้างค่านิยมที่ดีงาม การอ่านช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมของชาติคน และชาติอื่น การอ่านช่วยให้เกิดความพอใจในจิตใจขั้นสูงสุด จนถึงความสุขที่แท้จริง ดังที่ เสรี วงศ์มณฑา (2530: 18) กล่าวว่า "หนังสือ ข้อความในวรรณกรรม ข้อความในบทกวี ข้อความในบทเพลง นั้นคือชีวิตของเรา หนังสือทำให้คนมีกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หนังสือคือชีวิตประจำวันของเรา" นอกจากนี้ในยุคของข่าวสารและเทคโนโลยี การอ่านยังจำเป็นต่อชีวิต ดังที่ พิชัย วาสนาลัง (2530: 27) กล่าวว่า

ในยุคของ เทคโนโลยีที่กำลังเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งนี้ หากเราเสียเปรียบในเรื่องข้อมูลแล้ว เราจะกลายเป็นคนล้าหลังในทันที ดังนั้นการประมวลข้อมูลให้ได้มากที่สุดก่อนที่จะสรุป จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง การประมวลข้อมูลอาจทำได้โดย การอ่านหนังสือหลาย ๆ เล่ม ติดตามข่าวสารจากหลายกระแส แล้วนำมาเก็บรวบรวมไว้ในแฟ้ม หรือเก็บข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์

ความสำคัญของการอ่านต่อการพัฒนาประเทศชาติและสังคม เมื่อประชาชนมีความรู้ มีคุณภาพชีวิต มีความสามารถในการอ่าน มีประสบการณ์และความชำนาญในอาชีพ การพัฒนาประเทศย่อมทำได้ง่ายขึ้น และการอ่านออกเขียนได้ยังเป็นเครื่องแสดงออกถึงความมีอารยธรรม ดังนั้นรัฐบาลจึงพยายามรณรงค์การรู้หนังสือแห่งชาติ ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2529 ถึงวันที่ 3 สิงหาคม 2530 จากจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือทั้ง 73 จังหวัด 681,569 คน ได้รับใบรับรองเป็นผู้รู้หนังสือ 470,485 คน คิดเป็นร้อยละ 69.03 (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2530: 51) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่ประเทศไทยกำลังจะพัฒนาไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมนั้น หนังสือก็มีบทบาทอย่างมากเพราะหนังสือนอกจากจะบอกให้คน เข้าใจสภาพความเป็นประเทศอุตสาหกรรมแล้ว หนังสือยังสามารถบอกเส้นทางไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมได้อีกด้วย

จะเห็นได้ว่า การอ่าน คือ การพัฒนาชีวิตที่เกี่ยวข้องถึงสังคมและประเทศชาติ ชีวิตที่มีคุณค่า จึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการอ่านได้

3. จุดมุ่งหมายในการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตและมีความสัมพันธ์กับชีวิตของคนเราดังได้กล่าวมาแล้ว คนเราจึงต้องอ่านโดยมีจุดมุ่งหมายในการอ่านต่าง ๆ กัน สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531: 17 - 18) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่คนเราต้องอ่านไว้ 4 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ความจำเป็น (Necessity) คือ อ่านเพื่อศึกษาเล่าเรียน เพื่อความรู้ความเข้าใจ เพื่อประกอบการใดการหนึ่ง
2. ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) คือ อยากรู้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เหตุการณ์ทุกอย่างเพื่อให้เข้ากับสังคมและบุคคลต่าง ๆ ได้
3. เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ (Relaxation) เช่นเดียวกับการดูภาพยนตร์ โทรทัศน์ ฟังวิทยุ เล่นกีฬา แต่การอ่านได้เปรียบตรงที่ประหยัดค่าใช้จ่าย
4. เข้าถึงสิ่งพิมพ์ได้สะดวก (Propinquity) บางคนอ่านเพราะอยู่ใกล้สิ่งพิมพ์

จากสาเหตุที่คนเราต้องอ่านทั้ง 4 ประการสามารถสรุปเป็นจุดมุ่งหมายของการอ่านได้ 3 ประการ คือ

1. อ่านเพื่อความรู้ ทั้งความรู้และความรอบรู้ ทั้งเพื่อใช้ในอาชีพหรือรู้เพื่อประกอบอาชีพ หรือรู้เพื่อสนองความอยากรู้ของตนเอง
2. อ่านเพื่อให้ได้ข้อคิดรวมทั้งคติธรรมต่าง ๆ ข้อคิด คติธรรมนี้ เพื่อการแก้ปัญหาชีวิต หรือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต
3. อ่านเพื่อความบันเทิงรวมทั้งการพักผ่อน
4. ชนิดของการอ่าน

การอ่านมีนิยามหลายนิยาม มีความสำคัญหลาย ๆ ด้าน จุดมุ่งหมายในการอ่านของบุคคลมีต่างกัน ดังนั้นชนิดของการอ่านย่อมมีหลายชนิดแล้วแต่จุดมุ่งหมายและความสำคัญของการอ่าน

มาเบล คูลเนอร์ (Mabel Culner 1959: 4) และ ลายส์ แอล มิลเลอร์ (Lyle L. Miller 1972: 15) ได้จำแนกประเภทการอ่านตามจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. อ่านเพื่อความเข้าใจอย่างคร่าว ๆ (Scanning)
2. อ่าน เพื่อจับใจความสำคัญ (Idea Reading)
3. อ่านเพื่อค้นหารายละเอียดและใจความสำคัญทั่ว ๆ ไป (Exploratory Reading)
4. อ่านเพื่อศึกษาปัญหาอย่างลึกซึ้ง (Study Reading)
5. อ่านเพื่อการวิเคราะห์และวิจารณ์ (Analytical and Critical Reading)

นักวิชาการของไทยที่แบ่งการอ่านตามจุดประสงค์ในการอ่าน คือ ฉัตรสุภาวทวพลอย (2526: 11) แบ่งการอ่านออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การอ่านแบบ Skimming เป็นการอ่านแบบเปิดผ่านไปเร็ว ๆ การอ่านแบบนี้ผู้อ่านจะต้องมีจุดมุ่งหมายหรือคำถามที่ต้องการคำตอบเฉพาะเจาะจงสำหรับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในใจ การอ่านแบบนี้ผู้อ่านต้องรู้จักใช้ชื่อเรื่อง หัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อยให้เป็นประโยชน์ การอ่านแบบนี้จะช่วยให้ผู้อ่านรู้จักการคาดคะเน (Prediction) การเลือกจับใจความและทำให้สามารถอ่านได้เร็วขึ้น
2. การอ่านแบบ Scanning การอ่านแบบนี้มีจุดประสงค์ตรงที่ต้องการข้อมูลเฉพาะเจาะจงมากกว่าแบบแรก เช่น วันที่ ตัวเลข สถานที่ ผู้อ่านต้องรู้จักใช้ตัวเลข วลีสั้น ๆ ที่มีค่าสำคัญให้เป็นประโยชน์
3. การอ่านเอารายละเอียด (Thorough reading) เป็นการอ่านที่ต้องการเข้าใจความหมายทั้งหมดของผู้เขียน ทั้งจุดใหญ่ใจความและรายละเอียดปลีกย่อย การอ่านแบบนี้ใช้กับการอ่านรายงานการวิจัยและตำราเรียน
4. การอ่านเชิงวิจารณ์ (Critical reading) การอ่านแบบนี้เป็นทักษะการอ่านระดับสูงสุด คือ ผู้อ่านสามารถจะแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่อ่านไปแล้วได้

การแบ่งดังกล่าวเป็นการแบ่งตามจุดมุ่งหมาย เมื่อแบ่งตามวิธีการอ่าน วลัยภรณ์ อาทิตย์เที่ยง (2529: 19) แบ่งการอ่านเป็น 2 ประเภท คือ

1. อ่านในใจ (Silent Reading) เป็นการอ่านโดยไม่ออกเสียง โดยมุ่งให้เข้าใจเรื่องและความคิดสำคัญ ๆ ในเรื่องที่อ่านเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งผู้อ่านจะต้องมีความรู้ในเรื่องศัพท์ และโครงสร้างของประโยคพอสมควร

2. อ่านออกเสียง (Oral Reading) เป็นการอ่านออกเสียงให้ถูกต้องในเรื่องเสียง (sounds) การออกเสียงเน้นหนัก (stress) จังหวะ (rhythm) ระดับเสียงสูงต่ำ (intonation) การอ่านออกเสียงนี้แม้จะมีจุดมุ่งหมายที่การออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน เพื่อให้ผู้ฟังได้รับทราบเรื่องราวได้อย่างสะดวกและถูกต้องแล้ว ยังต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจเรื่องราวที่เกิดจากการอ่านในใจเสียก่อน จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงเรื่องคำศัพท์ โครงสร้างของประโยค และความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน

นอกจากนี้ วลัยภรณ์ อาทิตย์เที่ยง (2529: 19) ยังแบ่งการอ่านตามสถานที่อ่านได้ 2 ประเภทคือ

1. การอ่านในชั้นเรียน (intensive reading) คือ การอ่านโดยละเอียด เพื่อให้เข้าใจเนื้อเรื่องโดยตลอด มีการเรียนรู้คำศัพท์ และโครงสร้างของประโยคต่าง ๆ สามารถนำคำศัพท์และโครงสร้างของประโยคไปใช้ได้ โดยมีครูเป็นผู้ช่วยแนะแนวทางในการอ่าน

2. การอ่านนอกชั้นเรียน (extensive reading) คือ การอ่านที่นำเอาหลักและวิธีการอ่านที่เรียนรู้จากชั้นเรียนมาใช้จริง โดยไม่มีครู อาจารย์ช่วยแนะนำอย่างใกล้ชิด การอ่านแบบนี้เป็นการสร้างประสบการณ์ในการอ่านที่มุ่งเพียงให้เข้าใจเรื่องเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องศึกษารายละเอียดหรือคำศัพท์และโครงสร้างของประโยคไปใช้

สรุปได้ว่าชนิดของการอ่านขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ในการอ่าน และลักษณะการอ่าน ผู้อ่านอาจไม่คำนึงถึงประเภทของการอ่านในขณะที่อ่าน แต่ผู้สอนจำเป็นต้องคำนึงถึง เพราะครูจะต้องจัดกระบวนการอ่านให้นักเรียนได้ประโยชน์จากการอ่านมากที่สุด

5. ปัญหาโดยทั่วไปของการอ่าน

แม้ว่าการอ่านจะมีความสำคัญมากเพียงใดก็ตาม คนไทยก็ยังไม่ "คิด" หนังสือ ปัญหาการอ่านของเด็กมีหลายประการ การทำความรู้จักกับปัญหาจะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่อไป ปัญหาการอ่านของเด็กสรุปได้เป็นประเด็น ๆ กล่าว คือ

5.1 ปัญหาที่ตัวเด็ก ปัญหาการอ่านที่ตัวเด็กมี 2 ลักษณะ คือ

5.1.1 เด็กไม่รักการอ่าน ปัญหานี้ โกลัม อากาศัทกุล และคณะ (2520: 1) กล่าวว่า เด็กไม่รักการอ่านเพราะเด็กไม่ได้รับการปลูกฝังให้รักการอ่าน เด็กถูกขัดขวางการอ่านหนังสือที่ชอบ ทำให้เด็กเบื่อก่อนที่จะอ่าน

5.1.2 เด็กขาดความพร้อม ทั้งด้านร่างกาย คือ ขาดความแข็งแรงและสุขภาพทางสายตา หรือวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคมไม่พร้อม ขาดความสามารถในการอ่าน

5.2 ปัญหาจากครอบครัว ครอบครัวมีส่วนช่วยพัฒนานิสัยการอ่านของเด็ก แต่ครอบครัวก็มีส่วนทำให้เด็กไม่รักการอ่าน ดังที่ จวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527: 23) กล่าวว่า ผู้ปกครองที่ไม่เห็นคุณค่าของการอ่าน ไม่มีเวลาฝึกให้เด็กรักการอ่านจะทำให้เด็กไม่รักการอ่าน

5.3 ปัญหาจากสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็กอย่างมาก จวีวรรณ . คูหาภินันท์ (2527: 23) กล่าวว่า สังคมที่ขาดหนังสือ ไม่มีร้านหนังสือในชุมชน ไม่มีห้องสมุดประชาชน ไม่มีหนังสือดี ๆ ในตลาดหนังสือหรือหนังสือราคาแพง ทำให้เด็กไม่รู้จักรักหนังสือ และไม่รักการอ่านหนังสือในที่สุด และ โกลัม อากาศัทกุล และคณะ (2520: 1) ยังเห็นว่า สังคมปัจจุบันมีแหล่งบันเทิงเรีงรมย์มากมาย เช่น วิทยู โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สิ่งเหล่านี้จะกันเด็กออกไปจากการอ่าน ทำให้เด็กไม่เห็นคุณค่าของหนังสือ

5.4 ปัญหาจากการเรียนการสอน จวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527: 23) กล่าวว่า โรงเรียนและการเรียนการสอน มีส่วนทำให้เด็กไม่รักการอ่าน เช่น โรงเรียนที่มีห้องสมุดไม่ดี มีบรรณารักษ์ที่ไม่จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ผู้บริหารไม่สนับสนุนงานห้องสมุด รวมทั้งวิธีการสอนของครูที่มุ่งการอ่านแบบเรียนเพียงอย่างเดียว และ โกลัม อากาศัทกุล และคณะ (2520: 1) ยังเห็นสอดคล้องกันอีกว่า ระบบการศึกษาที่มุ่งให้นักเรียนท่องจำ ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายกับหนังสือ จนทำให้ไม่รักการอ่าน

จากปัญหาดังกล่าว จึงพอสรุปได้ว่า เด็กจะมีพื้นฐานการอ่านที่ดีได้ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ คือ มีการปลูกฝังที่ดีจากที่บ้าน มีการส่งเสริมการอ่านที่ดีจากโรงเรียน และมีแรงจูงใจที่ดีจากสิ่งแวดล้อม

6. จิตวิทยาการอ่านของวัยรุ่น

การอ่านมีความสำคัญต่อคนทุกเพศทุกวัย แต่ลักษณะการอ่าน รวมทั้งพัฒนาการ การอ่านของคนแต่ละวัย ย่อมแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้จิตวิทยาการอ่านของวัยรุ่นย่อมเกี่ยวข้องกับ ถึงระดับสติปัญญา การส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาและพัฒนาการการอ่าน กล่าวคือ

6.1 พัฒนาการทางสติปัญญาของวัยรุ่น

ช่วงวัยรุ่น (อายุ 15 - 19 ปี) เป็นวัยแห่งพัฒนาการทางสติปัญญาอย่าง เต็มที่ ดังที่ เพียเจต์ (Piaget, quoted in Dorothy Rogers, 1972: 166) กล่าวถึงขั้นพัฒนาการความสามารถของวัยรุ่นว่า ในช่วงวัยรุ่นความสามารถทางสติปัญญาจะ เจริญ ถึงระดับสูงสุดขั้นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเราเรียกว่าการ แสดงออกระดับซับซ้อน หรือทฤษฎี อันหมายถึง การคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operation) และการคิดอย่าง นามธรรม (Formal Operation)

ลักษณะการคิดนามธรรมที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางความคิดของวัยรุ่น คือ

1. วัยรุ่นสามารถคิดแก้ปัญหาได้หลายทิศทาง
2. วัยรุ่นมีความสามารถเข้าใจลักษณะสัญลักษณ์ต่าง ๆ
3. ความสามารถในการคิดอย่างมีระบบ คือ คิดอย่างใคร่ครวญได้ 3 ขั้นตอน ตั้งแต่การหาสมมติฐาน การพิจารณารวบรวมข้อคิดเห็นและการให้ เหตุผล เด็กอายุ 11 - 16 ปี จะรู้จักใช้สมมติฐานในการคิดหาเหตุผล

4. วัยรุ่นมีความจำดีมาก แต่ไม่ชอบจำ อยากรู้ความคิดมากกว่า
5. วัยรุ่นจะมีความคิดกว้าง สนใจอยากรู้สิ่งแปลกใหม่ ๆ ไม่ชอบการ ย้ำคิด ซ้ำซาก และไม่ชอบใช้ความคิดอย่างลึกซึ้ง

6. วัยรุ่นจะมีจินตนาการกว้างขวางขึ้น
7. วัยรุ่นจะมีความเชื่อมั่นในสิ่งต่าง ๆ อย่างรุนแรง และเชื่อ ในสิ่งที่ คนเห็นคล้อยตามด้วย

6.2 บทบาทของครู ในการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของวัยรุ่น

เพื่อให้วัยรุ่นได้ใช้สติปัญญาที่ เจริญเต็มที่ไมในทางที่ถูกต้องและ เป็นประโยชน์ ในการศึกษาเล่าเรียนมากที่สุด ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของวัยรุ่น ดังที่ ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพธาราม (2527: 67) กล่าวไว้ว่า

1. ครูควรส่งเสริมให้เด็กใช้ความคิดในทางที่เป็นเหตุเป็นผล และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พยายามให้เด็กได้รับผิดชอบงานของตน มีส่วนร่วมในการทำงานและคิดทำงานเอง

2. ครูต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. การจัดการเรียนการสอนไม่ควรเน้นการแข่งขันมาก

6.3 พัฒนาการทางการอ่านของเด็กวัยรุ่น

คลิฟฟอร์ด แอล บุษ และ มิลเดรีด เฮช ฮิวเนอร์ (Clifford L. Bush and Mildred H. Heubner 1970: 16 - 20) กล่าวถึงพัฒนาการการอ่านของเด็กไว้ 6 ระดับ สรุปได้ดังนี้คือ

1. ระดับที่ 1 ระดับเตรียมการ เป็นพัฒนาการอ่านของเด็กตั้งแต่เกิดจนถึงประณปีที่ 1 อายุประมาณ 1 - 6 ปี (The Prereading Stage-Birth to Level One) เด็กระยะนี้สนใจการอ่านแบบมีรูปภาพขนาดใหญ่ อ่านเป็นคำ ๆ ประโยคสั้น ๆ จำคำบางคำ สนใจกิจกรรมผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ตัว ชอบจับหนังสือเล็ก ขว้าง เรียนจากรูปและจำคำบอกเกี่ยวกับรูปภาพจากผู้ใหญ่

2. ระดับที่ 2 ระดับเริ่มต้นอ่าน เป็นพัฒนาการการอ่านของเด็กระดับประณปีที่ 1 - 3 (The Beginning Reading Stage-Level One) ระยะนี้เด็กเริ่มเรียนการอ่านในโรงเรียน เด็กเริ่มมีความพร้อมที่จะอ่านตามที่ถูกแนะนำ ความแตกต่างในการอ่านของเด็กจะเริ่มขึ้นในระดับนี้ ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่บ้าน ซึ่งเป็นประสบการณ์เดิมทำให้ง่ายต่อการอ่าน เด็กที่อยู่ในเมืองหรืออยู่ในสภาพครอบครัวที่ดี มีสื่อมวลชนในบ้านให้เรียนรู้ จะช่วยส่งเสริมการอ่าน

3. ระดับที่ 3 ระยะเริ่มแรกของการอ่านตามลำพัง เป็นพัฒนาการการอ่านของเด็กระดับประณปีที่ 3 - 6 (The Initial Stage of Independent Reading-Level Two) เป็นระยะที่เด็กเลือกอ่านตามใจชอบ เริ่มเรียนรู้คำมากขึ้น สนใจเรื่องราวของหนังสือ ฟังการเล่าอย่างเป็นระเบียบ เด็กเริ่มทาวัดอ่านเองตามใจชอบ

4. ระดับที่ 4 ระยะของการเปลี่ยน (The Transition Stage - Levels Three and Early Four) เป็นพัฒนาการทางการอ่านของเด็กระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 เด็กจะอ่านมากขึ้น เนื้อหาที่อ่านกว้างขึ้น เรื่องที่อ่านยาวขึ้น และต้องการการช่วยเหลือในการอ่าน เริ่มจับใจความได้ รู้จักตอบคำถามสั้น ๆ ง่าย ๆ ของตัวเองจากหนังสือ รู้จักเก็บความคิดง่าย ๆ

5. ระดับที่ 5 ระยะกลางหรือระดับขั้นต้นของวุฒิภาวะระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5 (The Intermediate or Low Maturity Stage-Levels Four and Six) ระดับการอ่านของเด็กระยะนี้เริ่มแสดงออกถึงการอ่านอย่างเต็มที่ เด็กเริ่มแยกแยะ รู้จักเก็บแนวคิด จุดสำคัญ เน้นรายละเอียดเป็นบางครั้ง เริ่มเข้าใจหลัก การวิจารณ์อย่างง่าย รู้จักเลือกวัสดุการอ่าน สิ่งที่สำคัญสำหรับการส่งเสริมการอ่าน คือ การจัดห้องสมุด จัดวัสดุการอ่านให้พอเพียงกับความต้องการ

6. ระดับที่ 6 ระยะการอ่านที่ก้าวหน้าระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป (The Advanced Stage of Reading-Levels seven and Up) ระยะนี้เป็นระยะเริ่มวุฒิภาวะการอ่านอย่างเต็มที่ วุฒิภาวะที่ดีของผู้อ่านวัยนี้ควรจะเริ่มเป็นหลัก คือ ควรให้อ่านนวนิยาย หนังสือที่มีศัพท์แปลก ๆ การอธิบายแนวคิดอย่างกว้างขวาง หนังสือคำขวัญ หนังสือวิชาการทั่วไป และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการศึกษาหาความรู้ให้เต็มที่ จะช่วยให้เด็กสนใจวิชาการมากขึ้น

จากพัฒนาการทางการอ่านของเด็กดังกล่าวนี้ นักวิชาการหลายท่าน เช่น ฉวีลักษณ์ มุณเฑาะฎาญจน (2525: 57 - 59) บันลือ พุกกะวัน (2521: 134 - 136) รัชจวน อินทรกำแหง (2520: 125 - 126) ททัย ดันทยง (2525: 89 - 92) เป็นต้น ได้กล่าวถึงความสนใจในการอ่านของเด็กวัย 12 - 18 ปี ไว้สรุปได้ดังนี้

อายุ 12 ปี เด็กเริ่มอ่านเรื่องซับซ้อน วิเคราะห์เหตุการณ์ เริ่มอ่านนวนิยาย เรื่องยาว เด็กชายชอบเรื่องที่ขมวดปมตอนจบ ชอบอ่านหนังสือทุกชนิด ทั้งผจญภัย ประวัติศาสตร์ ชิวประวัติ กีฬา เด็กหญิงชอบเรื่องชีวิตในบ้าน ชอบเรื่องความรักมากขึ้น ยังคงอ่านเรื่องผจญภัย นวนิยายสำหรับผู้ใหญ่ และอาจชอบเรื่องอาชีพ

อายุ 13 ปี สนใจอ่านนวนิยายแบบผู้ใหญ่ นิยายอิงประวัติศาสตร์ ชิวประวัติ บุคคล เรื่องโลดโผนผจญภัย รวมทั้งกวีนิพนธ์ เด็กชายชอบเรื่องวิทยาศาสตร์ เครื่องยนต์กลไก งานอดิเรก เด็กหญิงชอบเรื่องงานอดิเรก การบ้านการเรือน แฟชั่น รวมทั้งชอบนวนิยายของผู้ใหญ่ และคำประพันธ์บทละคร

อายุ 14 ปี ระบุว่าความสนใจอ่านอาจน้อยลง ชอบพูดแสดงความคิดเห็น มากกว่าอ่าน แต่ชอบอ่านนิตยสารมากขึ้น ชอบเรื่องที่มีสาระสั้น ๆ ฉาบฉวย รวมทั้งเรื่องท่องเที่ยว ความรู้รอบตัว การดำเนินชีวิตในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เด็กชายชอบอ่าน ชิวประวัติ ประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยว เครื่องยนต์กลไก เรื่องผจญภัย เรื่องวิทยาศาสตร์ และบางคนอาจชอบนิยายรัก เด็กหญิงชอบหนังสือของผู้ใหญ่ ชอบนิยายรักสะเทือนอารมณ์ ชอบการประดิษฐ์ นิตยสารสตรี รวมทั้งบทละครและคำประพันธ์ด้วย

อายุ 15 ปี เริ่มอ่านหนังสือตามความต้องการของโรงเรียน และสังคมของตน อ่านอย่างกระตือรือร้น มิได้ตั้งใจอ่านให้ลึกซึ้ง ชอบอ่านหนังสือเรื่งรมย์ เรื่องยาว กีฬา ปาฏิหาริย์ เด็กชายชอบ เรื่องวิชาการ การทดลอง งานอดิเรก เรื่องโลดโผน ผจญภัย นิยายลึกลับ เด็กหญิง ชอบนิยายรัก งานอดิเรก การประพันธ์ และร้อยกรอง รวมทั้งปัญหาสังคม

อายุ 16 ปีขึ้นไป ความสนใจการอ่าน เป็นแบบผู้ใหญ่ มีรสนิยมทางการอ่านของตนเอง สนใจเรื่องชีวิตของผู้ใหญ่ เรื่องโลก สังคม ปัญหาส่วนตัว จึงชอบอ่านหนังสือพิมพ์ ข่าว เหตุการณ์ คอลัมน์เฉพาะ เช่น การประดิษฐ์ ปัญหาชีวิต ความเคลื่อนไหวในวงการวิทยาศาสตร์ รวมทั้งนิยายรัก เรื่องสั้น การอ่านหนังสือในวัยนี้ อาจเพิ่มขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับความถนัด ความสนใจ เด็กชายมีรสนิยมเฉพาะ อาจชอบสารคดี ท่องเที่ยว ประดิษฐ์ ทดลอง เด็กหญิงมีรสนิยมเฉพาะ ชอบนิยายแบบผู้ใหญ่ เรื่องการดำเนินชีวิต ปัญหาส่วนตัว งานฝีมือ

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะมีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป ซึ่งนับได้ว่าเป็นช่วงของวัยรุ่นพอดี ดังนั้นจึงพออนุมานได้ว่า จิตวิทยาการอ่านของวัยรุ่นนี้หมายถึงจิตวิทยาการอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายด้วย พัฒนาการทางสติปัญญา บทบาทของครูในการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา รวมทั้งพัฒนาการทางการอ่าน ย่อมใช้หลักการเดียวกัน

7. การสร้างนิสัยรักการอ่าน

นิสัย คือ ความเคยชินของบุคคลในการทำสิ่งต่าง ๆ และการกระทำนั้นเกิดขึ้นเป็นประจำ นิสัยรักการอ่าน คือ ความเคยชินของบุคคลในการอ่าน ชอบที่จะอ่านเป็นประจำ นิสัยเกิดได้ทั้งพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531: 27) กล่าวว่า "นิสัยการอ่านน่าจะมาจากสิ่งแวดล้อมมากกว่าพันธุกรรม" นิสัยรักการอ่านจึงเป็นสิ่งที่ปลูกฝังกันได้แม้จะไม่ใช่เรื่องง่ายก็ตาม

พอล ดี ลีดี้ (Paul D. Leedy 1965: 40 - 42) กล่าวถึงวิธีการสร้างนิสัยในการอ่านไว้หลายประการ เรียกว่า การสร้างนิสัยการอ่าน (Reading Habit Inventory) ผู้ที่จะสร้างนิสัยการอ่านที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. สักเกต เรื่องที่อ่านทุกย่อหน้าอย่างละเอียด
2. อ่านด้วยความเร็วสม่ำเสมอขึ้นอยู่กับ เรื่องที่อ่าน
3. เอาใจจดจ่อต่อ เรื่องที่อ่าน
4. เมื่ออ่านไปได้สักครู่หนึ่งก็หยุดพักสายตามองดูสิ่งที่ไกลออกไป
5. เมื่อหยิบหนังสือก็เปิด เรื่องที่ต้องการอ่านก่อนโดย เริ่มอ่านตั้งแต่หน้าแรกไปจนจบ
6. อ่านแล้วสังเกตท่วงท่าของการ เขียน เป็นพิเศษ
7. อ่านแล้วรู้สึก เพลิดเพลิน
8. อ่านหนังสือได้ครั้งละนานๆ โดยไม่ปวดเมื่อยสายตาหรือ เมื่อยหน้า
9. สามารถจับใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า และเล่า เรื่องที่อ่านด้วยภาษาของตนเอง

คนได้

10. อ่านทุกวรรคตอนไม่ข้ามบรรทัด

11. ไม่เคร่งครัดต่อหลักไวยากรณ์ขณะที่ย่อหน้า

12. รู้สึกสบายใจ ไม่กังวลต่อสิ่งใดขณะที่ย่อหน้า

13. เมื่อจะอ่าน เรื่องยาว ๆ จะดูสารบัญและเค้าโครงความคิดทั้งหมดของผู้แต่ง

ก่อน

14. จำ เรื่องที่อ่านได้มากเสมอ

15. ขณะที่ย่อหน้าตั้งคำถามไว้ในใจด้วย และพยายามอ่านตอบคำถามด้วย

16. มักจดสรุปข้อความสำคัญหลังการอ่าน

17. ถือนั่งสือห่างจากตาประมาณ 15 - 20 นิ้ว

18. เมื่อพบศัพท์ที่ไม่ทราบความหมาย ไม่ว่าไทยหรืออังกฤษก็เปิดพจนานุกรมดู

นอกจากนี้ สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหม (2523: 122) ได้เสนอหลักการสอนและการปลูกฝังนิสัยในการอ่านไว้ 16 ประการ ดังนี้

1. ครูควรคำนึงถึงความพร้อมของนักเรียน
2. ครูควรคำนึงถึงความสนใจในการอ่านและความแตกต่างในการอ่านของนักเรียน
3. ครูควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. ครูควรมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดี มองเห็นประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่าน
5. ครูควรคำนึงถึงสายตาของนักเรียนด้วย เพราะ เป็นปัจจัยที่ทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพ
6. ครูควรคำนึงถึงบุคลิกภาพของนักเรียนในขณะที่อ่านด้วย โดยเฉพาะท่านั่งและการจับหนังสือ
7. ครูควรคำนึงถึงอัตราเร็วในการอ่านของนักเรียน และจะต้องหมั่นฝึกฝนนักเรียนอยู่เสมอ
8. ครูควรห่วง เล็งถึงการจับใจความสำคัญของข้อความที่นักเรียนอ่าน และต้องฝึกฝนให้นักเรียนสามารถจับใจความสำคัญได้ถูกต้อง
9. ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักจดบันทึกข้อความสำคัญ รู้จักเก็บรวบรวมให้เป็นหมวดหมู่
10. ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนใช้เหตุผล ความคิดและวิจารณ์งาน โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียน ขณะที เรียน ในชั้น
11. ครูควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี เช่น อภิปราย สอนรายบุคคล เพื่อให้การเรียนการสอนทักษะการอ่านน่าสนใจและมีประสิทธิภาพ
12. ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักอ่านหนังสือหลาย ๆ ประเภท เพื่อนักเรียนจะได้มีประสบการณ์การอ่านอย่างกว้างขวาง
13. ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าจากห้องสมุด

14. ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการอ่าน ส่งเสริมให้นักเรียนอ่านแล้วคิดอย่างมีเหตุผล มีวิจารณ์อย่างมีวิจารณญาณ รู้จักวิเคราะห์เรื่องราว

15. ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้จากการอ่านโดยการแนะนำให้นักเรียนเขียนบทความ เรียงความ สารคดี

16. ครูควรปลูกฝังให้นักเรียนมีรสนิยมนิยมที่ดีในการอ่าน โดยการจัดหาหนังสือ เสนอรายชื่อหนังสือ จัดนิทรรศการ เกี่ยวกับหนังสือ หรือจัดอภิปราย เกี่ยวกับหนังสือ

นิสัยการอ่าน เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาบุคคล แต่นิสัยการอ่านมิใช่สิ่งที่จะสร้างกันได้โดยง่ายโดยเฉพาะในสภาพสังคมที่แหล่งบันเทิงมีมากมาย หากนักเรียนขาดการส่งเสริมหรือขาดการสนใจในการอ่านที่ดี นิสัยการอ่านย่อมไม่เกิดขึ้นแน่นอน และแม้ว่าการสร้างนิสัยการอ่าน มิใช่หน้าที่ของครูและโรงเรียน เพียงฝ่ายเดียว สังคมก็พึงเล็งเห็นว่าครูหรือโรงเรียนมีหน้าที่สำคัญที่สุดในการสร้างนิสัยรักการอ่าน มีปัญหาสำคัญคือทำอย่างไรจึงจะสร้างนิสัยการอ่านให้เกิดแก่เด็กได้ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านจึงเป็นเครื่องมือนำครูไปสู่ปลายทางดังกล่าว

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน เป็นการจัดสภาพการณ์การเรียนรู้ให้เด็กได้มีส่วนร่วม โดยเด็กจะได้ใช้ทั้งร่างกายและสมอง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เด็กจะรู้สึกสนุกสนานว่าเรื่องในการร่วมกิจกรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านก็เช่นเดียวกันจะช่วยให้เด็กรู้สึกสนุกสนานกับการอ่านทั้งยังจะช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อการอ่านทำให้เด็กเกิดนิสัยรักการอ่านด้วย

1. ความหมายของกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้หลายประการ กล่าวคือ

สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531: 223) กล่าวว่า การส่งเสริมการอ่าน หมายถึง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อมุ่งสนับสนุนทักษะต่าง ๆ ที่จะจูงใจให้คนเกิดความอยากรู้อยากอ่าน จนเกิดเป็น "นิสัยรักการอ่าน" และนิสัยดังกล่าวจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันกว้างขวางส่งผลต่อความสำเร็จในการดำรงชีวิต กิจกรรมต่าง ๆ อาจประกอบด้วย การเล่านิทาน การเล่าเรื่องหนังสือ การวิจารณ์หนังสือ การจัดนิทรรศการ การแสดงหุ่น การเล่นเกม ฯลฯ โดยกิจกรรมเหล่านี้ต้องสอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ เพศ วัย อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาของแต่ละคน

แม้นมาส ชวลิต (2529: 218) กล่าวถึงความหมายของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้สรุปได้ว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คือ การกระทำต่าง ๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอ่าน เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน พยายามพัฒนาการอ่านของตนจนถึงระดับการอ่าน เป็น และอ่านจนเป็นนิสัย กิจกรรมส่งเสริมการอ่านจะมีลักษณะ ดังนี้

- ก. เข้าใจบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายให้เกิดความอยากรู้อยากอ่านหนังสือ โดยเฉพาะหนังสือที่มีคุณภาพ และเพื่อให้เห็นความจำเป็นและความสำคัญของการอ่าน
- ข. เพื่อแนะนำชักชวนให้เกิดความพยายามที่จะอ่านให้แตกฉาน สามารถนำความรู้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ เกิดความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ คึขึ้น
- ค. เพื่อกระตุ้นแนะนำให้อยากรู้อยากอ่านหนังสือหลาย ๆ อย่าง เมื่อกำลังคิดให้กว้าง ให้มีการอ่านต่อเนื่องจนเป็นนิสัย พัฒนาการอ่านจนสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ เรื่องที่อ่านได้
- ง. เพื่อสร้างบรรยากาศที่จูงใจให้อ่าน

อักษร รุ่งมณี (2526: 51) ให้คำจำกัดความของคำว่า "กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน" ไว้ว่า หมายถึง สภาพการเรียนรู้ที่เด็กได้ใช้ทั้งร่างกายและสมองในการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน เช่น การเล่านิทาน การแสดงละคร เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางการอ่าน ทั้งด้านความเข้าใจการอ่านและทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน

จึงสรุปได้ว่า "กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน" หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อกระตุ้น ใจจูงใจ ปลุกฝัง ให้เด็กสนใจอ่านหนังสือ จนเกิดเป็นนิสัยรักการอ่าน

2. ประโยชน์ของกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

หนังสือเป็นคลังแห่งความรู้ความคิด วิทยาการทุกสาขา ทั้งรูปธรรม นามธรรม ทั้งความรู้เกี่ยวกับชีวิตและจิตใจ หนังสือจึงเป็นสิ่งประมาค่ามิได้ หนังสือมีคุณค่าดังกล่าว การอ่านเป็นกิจกรรมจำเป็นต่อเนื่องกับหนังสือ เพื่อให้ได้คุณค่าจากหนังสือคนเราจำเป็นต้องอ่าน และแม้ว่าการอ่านจะมีคุณค่าเพียงใด หากนักเรียนไม่อ่านเพราะครูไม่สร้างแรงจูงใจให้เด็กอ่านคุณค่าของการอ่านก็ต้องถูกทิ้งค้างไว้เช่นนั้น ไม่ได้รับการบริโภค การส่งเสริมการอ่านจึงเป็นสิ่งจำเป็นควบคู่ไปกับการอ่าน ดังที่ คำบรรยายภาคทฤษฎีในการประชุมปฏิบัติการรณรงค์ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน (สรุปรายงานการประชุมปฏิบัติการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน, อ้างถึงในกรมวิชาการ 2529: 14) กล่าวไว้ว่า

. . . การอ่านมิใช่เป็นทักษะซึ่งเกิดตามธรรมชาติ ต้องมีการสั่งสอนฝึกฝน ให้โอกาส ในระยะแรกต้องทำให้สนใจและรู้สึกว่ามันง่าย การอ่านเป็นพฤติกรรมกาการสื่อและรับสาร จะเจริญงอกงามต่อเมื่อมีผู้เกี่ยวข้องมากกว่า 1 คน ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมหรือแข่งขันกัน แม้จะมีผู้อ่านอยู่ในสังคมมากแล้ว กิจกรรมส่งเสริมการอ่านยังมีความจำเป็น เพื่อพัฒนาการอ่านให้ถึงระดับความสามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งที่อ่านได้อย่างเต็มที่ . . .

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2521: 4 - 5) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการส่งเสริมการอ่านไว้ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดพัฒนาการทางความคิดแก่นักเรียน
 2. ช่วยส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาค้นการหัง พูด อ่าน เขียน
 3. ช่วยทบทวน เนื้อหาวิชาต่าง ๆ
 4. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ
 5. ช่วยประเมินผลการเรียนการสอน
 6. ช่วยให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินในการเรียน
 7. ช่วยจูงใจและเร้าความสนใจของนักเรียน
 8. ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามัคคี และเอื้อเฟื้อต่อกัน
 9. ช่วยฝึกความรับผิดชอบและฝึกการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์
 10. ช่วยให้ครูได้เห็นพฤติกรรมของเด็กเด่นชัดขึ้น
 11. ใช้เป็นกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน เสริมบทเรียน และสรุปบทเรียน
3. ประเภทของกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

ในการเรียนการสอนโดยทั่ว ๆ ไป ครูต้องจัดกิจกรรมการสอนให้หลากหลาย เพื่อเร้าความสนใจเด็กตลอดเวลา และจัดกิจกรรมให้เหมาะกับเด็ก กิจกรรมส่งเสริมการอ่านก็เช่นเดียวกัน มีหลายแบบเพื่อเร้าความสนใจของเด็กวัยต่าง ๆ และตามสถานการณ์การเรียนการสอน

บันลือ พฤษะวัน (2521: 129) แบ่งกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตามจุดประสงค์การส่งเสริมการอ่านออกเป็น

1. กิจกรรมที่ใช้เพื่อทบทวนการอ่าน
 2. กิจกรรมเสริมการอ่าน เพื่อฝึกหลักเกณฑ์ในการอ่าน ฝึกความสามารถในการอ่าน

3. กิจกรรมเสริมการอ่านที่เน้นการฝึกความเข้าใจความหมายของคำ
4. กิจกรรมเสริมการอ่าน เพื่อขยายความรู้

วาทินี ฐานวงศ์สานติ (2521: 103) แบ่งกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ห้องสมุดจัดออกเป็น 5 ประเภทดังนี้

1. กิจกรรมที่เลือกจัดตามความเหมาะสมของเวลา เช่น นิทรรศการต่าง ๆ
 ป้ายนิเทศ

2. กิจกรรมเกี่ยวกับวิชาในหลักสูตร
3. กิจกรรมบนเวที เช่น การแสดงละคร
4. กิจกรรมประเภทแข่งขันหรือประกวด
5. กิจกรรมในรูปแบบชุมชน

แมนมาส ชวลิต (2529: 223 - 224) กล่าวถึงประเภทของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตามลักษณะกิจกรรมดึงดูดความสนใจโดยทางประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน

1. กิจกรรมซึ่งเราใช้ประสาทได้แก่ การเล่านิทาน การเล่าเรื่องราวจากหนังสือ การอ่านหนังสือให้ฟัง การแนะนำหนังสือด้วยปากเปล่า การบรรยาย การอภิปราย การได้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ การบรรเลงดนตรี และร้องเพลงจากบทละครเรื่อง

2. กิจกรรมซึ่งเราใช้ประสาท เช่น การจัดแสดงภาพชนิดต่าง ๆ นิทรรศการหนังสือ

3. กิจกรรมซึ่งเราใช้ประสาทและสัมผัสประสาทในขณะเดียวกัน ได้แก่ การเล่านิทานโดยให้ดูภาพประกอบ เล่านิทานโดยใช้ใส่วีรสุดประกอบ การสาธิตเทคนิควิธีการบางอย่าง การจัดสัปดาห์ห้องสมุด

4. กิจกรรมซึ่งให้ผู้เป็นเป้าหมายได้ร่วมด้วย เช่น เล่านิทานโดยให้ผู้ฟังวาดภาพประกอบ หรือแสดงท่าประกอบ แข่งขันกันเล่าเรื่อง ตอบคำถามจากเรื่องที่ฟัง แสดงความคิดเห็น

เกี่ยวกับตัวละครหรือ เหตุการณ์คนใดคนหนึ่ง การได้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ รวมทั้งกิจกรรมซึ่ง ต้องใช้เวลาเตรียมการล่วงหน้าพอสมควร เช่น โครงการยอคนักอ่าน การจัดค่ายภาคฤดูร้อน เพื่อการอ่านและเขียน การจัดสัปดาห์การอ่าน เป็นต้น

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีหลายประเภทให้ครูได้ เลือกจัดตามความ เหมาะสมของ วัตถุประสงค์ของการจัดและสถานการณ์การเรียนการสอน นอกจากนี้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน แต่ละประเภทยังสามารถจัดได้ในรูปแบบต่าง ๆ อีกมากมายดังจะได้อีกกล่าวต่อไป

4. รูปแบบของกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

จากประเภทของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่กล่าวมา สามารถจัด เป็นกิจกรรมได้ หลายรูปแบบ แล้วแต่การประยุกต์ของครูผู้จัด ดังที่นักวิชาการหลายท่าน เสนอไว้คือ

บันลือ พุทธะวัน (2521: 127 - 129) กล่าวถึง บทบาทของโรงเรียน ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้ดังนี้

1. จัดหาหนังสือที่ดีและเหมาะสมกับเด็กให้มากพอ
2. หาที่หรือมุมหนังสือให้อ่าน หยิบง่ายไม่วางระเบียบที่ เข้มงวดเกินไป เมื่อ เด็กทำงานเสร็จเด็กมีเวลาก็อ่านได้
3. ช่วยชักชวน ชักนำให้เด็กอ่าน โดยวิธีการแสดงหนังสือใหม่ที่ น่าสนใจ เล่าเรื่องบางตอนที่ สนุก ๆ ล่อใจให้เด็กหาอ่าน
4. กำหนดหรือมอบหมายงานประเภทที่ต้องอ่านต้องค้นคว้าบ้าง เช่น ทานิทาน มาเล่า ย่อเรื่องคิดย้ายนิเทศ เป็นต้น
5. ประสานงานกับผู้ปกครองทางบ้าน เกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่าน แนะนำให้ ผู้ปกครองหาหนังสือให้เด็ก ให้เวลาเด็กในบ้าน อ่านหนังสือบ้าง เป็นต้น

ละเมียด ลิ้มอักษร (2519: 30) เสนอรูปแบบของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้ เช่น

1. จัดห้องสมุดของโรงเรียน ของห้องเรียน หรือจัดมุมห้องสมุด
2. โรงเรียนอาจรวมกลุ่มจัดนิทรรศการหนังสือ จัดอภิปรายเกี่ยวกับหนังสือ
- 3.พานักเรียนไปชมนิทรรศการ เกี่ยวกับหนังสือที่หน่วยงานอื่น จัด

4. เลือกหนังสือดี ๆ และเหมาะกับเด็ก เป็นหนังสืออ่านประกอบการ เรียน
5. ใ้รางวัลนักเรียน เป็นหนังสือที่มีมูลค่าต่าง ๆ กัน

ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์ (2522: 117 - 119) ได้เสนอรูปแบบการจัด กิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดไว้ดังนี้

1. การเล่านิทาน ซึ่งเหมาะกับเด็กเล็ก ครูอาจนำหนังสือมาให้เด็กดูด้วย ใน ขณะที่เล่าเป็นการจูงใจให้เด็กอยากอ่าน
2. การจัดนิทรรศการ เป็นกิจกรรมที่จูงใจให้นักเรียน เข้ามาใช้บริการของ ห้องสมุด และเป็นการแนะนำหนังสือ
3. การวิจารณ์หนังสือ คือ การพิจารณาหนังสืออย่างละเอียดถึงลักษณะการ เขียน เนื้อ เรื่อง เพื่อชี้ให้ผู้อ่าน เห็นคุณค่าของหนังสือเล่มนั้น ๆ
4. การจัดอภิปราย ปาฐกถา หรือสนทนาเรื่องหนังสือ
5. การทายปัญหา เกี่ยวกับหนังสือ
6. การจัดตั้งชมรมห้องสมุด
7. การจัดฉายภาพยนตร์ ภาพยนตร์ที่จัดฉายควร เป็น เรื่องส่งเสริมการอ่าน หนังสือ หรือ เป็นสารคดีที่น่าสนใจ รวมทั้งให้ความบันเทิงเป็นส่วนประกอบ
8. การจัดงานกรรมต่าง ๆ หรือวรรณกรรมสาธิต หมายถึง การแสดงต่าง ๆ เช่น ละคร โดยนำเรื่องมาจากวรรณคดีอันลือชื่อ
9. การจัดทำรายชื่อหนังสือ ห้องสมุดควรส่งเสริมหรือชักจูงให้ผู้ใช้ห้องสมุดได้ อ่านหนังสือที่ดี ที่น่าสนใจ โดยจัดทำเป็นรายชื่อหนังสือ
10. การรวบรวมผลงาน เขียนของนักเรียน โดยคัดเลือกผลงาน เขียนของนักเรียน แล้วรวมเป็นเล่ม โดยความร่วมมือจากบรรณารักษ์ ครูประจำวิชา และครูประจำชั้น
11. การจัดวันห้องสมุด เพื่อให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงคุณค่าของหนังสือ และ การอ่านสำหรับเด็ก โดยให้นักเรียนชวนเพื่อน ผู้ปกครองมาชม

รัถพร ชังธาดา (2531: 162 - 167) กล่าวถึงรูปแบบการจัด กิจกรรมส่งเสริม การอ่านของเด็กไว้ดังนี้

1. เล่านิทานให้เด็กฟัง

2. จัดประกวดการเล่านิทาน
3. สร้างบรรยากาศทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนให้เด็กอยากอ่านหนังสือ เช่น

การจัดมุมหนังสือ

4. จัดรายการหนังสือที่น่าสนใจประเภทต่าง ๆ
5. จัดประกวดการอ่าน ทั้งอ่านออกเสียง อ่านเร็ว อ่านทำนองเสนาะ เป็นต้น
6. จัดโครงการยอคนักอ่าน
7. จัดอภิปรายหรือปาฐกถาเกี่ยวกับหนังสือ หรือการอ่าน
8. จัดท้าวรรณกรรมสาธิตด้วยการจัดแสดงละคร เช่น การแสดงอื่น ๆ
9. จัดกิจกรรมสัมภาษณ์นักเขียน
10. จัดเสนอความเคลื่อนไหวในวงการหนังสือ
11. เลือกหนังสือดี ให้เด็กอ่าน
12. พ่อแม่ ผู้ปกครองให้เด็กอ่านหนังสือให้ฟัง
13. ครูอ่านหนังสือให้เด็กฟัง
14. การเล่าเรื่องหนังสือ
15. การแนะนำหนังสือ
16. ประกวดเรียงความ โดยกำหนดหัวเรื่องและกำหนดหนังสืออ้างอิง
17. จัดทัศนอาจร แจกบรรณานุกรมหนังสือ เกี่ยวกับสถานที่ที่จะไป
18. จัดเกมทายปัญหา
19. ให้นักเรียนช่วยกันท้าวารสาร
20. จัดได้ว่าที่สำหรับนักเรียน เกี่ยวกับหนังสือที่อ่าน
21. จัดหาหนังสือสำหรับเด็กมาจำหน่ายในโรงเรียน
22. จัดนิทรรศการ เกี่ยวกับหนังสือ
23. จัดตั้งห้องสมุดที่ดีในโรงเรียน
24. จัดตั้งชมรมห้องสมุด
25. จัดฉายภาพยนตร์ที่สร้างจากหนังสือ
26. จัดงานสัปดาห์หนังสือ
27. จัดสัปดาห์ห้องสมุด

28. จัดรายการแนะนำการอ่าน
29. จัดรายการวิจารณ์หนังสือ
30. นำเด็กไปชมนิทรรศการ และฟังบรรยายเกี่ยวกับหนังสือ
31. ในการเรียนการสอน ครูใช้วิธีการส่งเสริมการอ่านดังนี้
 1. ครูชักชวนให้เด็กจัดมุมหนังสือในชั้นเรียน
 2. ครูบรรณาธิกรณมอบให้นักเรียนช่วยงานห้องสมุด
 3. ครูแนะนำวิธีใช้ห้องสมุด
 4. ครูสอบให้นักเรียนรู้จักใช้ประโยชน์จากส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ
 5. ครูจัดให้นักเรียนแสดงละครจากเรื่องในหนังสือ
 6. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักบันทึกการอ่าน
 7. กำหนดให้นักเรียนอ่านหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ แล้วให้ทำกิจกรรม

เช่น เล่าเรื่องที่อ่าน เขียนเล่าเรื่องที่อ่าน บรรยายความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ข่อเรื่อง ฯลฯ

สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531: 259 - 298) กล่าวถึงรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้ 15 ประการ ดังนี้

1. การเล่านิทาน (Story-telling)
2. การเล่าเรื่องหนังสือ (Book Talks)
3. การวิจารณ์หนังสือ (Book Review)
4. การแสดงหุ่น
5. การเล่นเกมและทายปัญหาเกี่ยวกับหนังสือ
6. โครงการอ่านหนังสือภาคฤดูร้อน (Summer Reading Program)
7. การจัดตั้งชมรมต่าง ๆ (Clubs)
8. การแสดงละคร (Theater)
9. การวาดภาพระบายสี (Painting and Illustration)
10. การจัดฉายภาพยนตร์ (Film Show)
11. การจัดนิทรรศการ (Exhibition and Display)
12. งานสัปดาห์หนังสือสำหรับเด็ก (Children Book Week)

13. การสอนวิธีใช้ห้องสมุด (Instruction of Library Use)
14. การผลิตสิ่งพิมพ์ (Publication)
15. การให้ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชน
(Co-Operation Between School Library and Public Library)

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตร ส่วนกลาง
กรุงเทพมหานคร กลุ่มส่งเสริมการอ่าน

โรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร กลุ่มส่งเสริม
การอ่าน ได้แก่ โรงเรียนนวมินทราชูทิศ (สิงห์ สิงหเสนี) โรงเรียนศึกษานารีวิทยา โรงเรียน
อนุวิรุฒ เทพพิลาธิรักษ์ โรงเรียนพุทธจักรวิทยา โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางเขน ทั้ง 5
โรงเรียนได้จัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนเป็นแกนดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านหลาย ๆ
รูปแบบดังต่อไปนี้ (โครงการส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักสูตร ปีการศึกษา 2531 - 2532)

1. กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่แทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ
 - 1.1 การใช้ห้องสมุดในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
 - 1.2 กิจกรรม "อ่านก่อนเรียนเขียนบันทึก"
 - 1.3 โครงการอ่านสร้างสรรค์จรใจ
 - 1.4 โครงการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปเพื่อให้นักเรียนอ่านทุกวิชา
 - 1.5 โครงการสร้างวัสดุการอ่านประเภทต่าง ๆ
 - 1.6 กิจกรรมส่งเสริมการอ่านโดยการสร้างรูปแบบการสอนคณิตศาสตร์
 - 1.7 กิจกรรมทำบทสรุปโดยให้ค้นคว้าจากหนังสือ
 - 1.8 กิจกรรมอ่านหนังสือแล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน
 - 1.9 การทำชุดการสอน เช่น การอ่านและแปลความหมายแผนที่
 - 1.10 ค้นคว้าและเรียนภาษาอังกฤษจากเพลง
 - 1.11 ค้นคว้าและจัดอภิปรายเป็นกลุ่ม
 - 1.12 กิจกรรมอ่านเพื่อพัฒนาวิชาที่เรียน
2. กิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั่วไป
 - 2.1 การจัดป้ายนิเทศของทุกหมวดวิชา โดยบอกแหล่งที่มา

- 2.2 กิจกรรม "อ่านวันละนิคิตีตรางวัล"
- 2.3 จัดรายการเสียงตามสาย "หนังสือคือเพื่อนแท้"
- 2.4 จัดทำจุลสาร วารสารของหมวดวิชา
- 2.5 จัดป้ายนิเทศ มุมนักอ่านสร้างสรรค์จรโลงใจ
- 2.6 อ่านและฟังข่าวก่อนเข้าเรียน
- 2.7 กำแพงข่าวของหมวดภาษาอังกฤษ
- 2.8 ประกวดการอ่านร้อยแก้วและท่านองเสนาะ
- 2.9 กิจกรรม ใ้ว่าที อภิปราย และบทบาทสมมติ
- 2.10 จัดอภิปรายและสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ
- 2.11 จัดประกวดการเล่านิทาน
- 2.12 จัด เล่นหุ่นจาก เรื่องที่อ่าน
- 2.13 จัด เชิญวิทยากรมาพูด เกี่ยวกับวิธีการอ่านหนังสือและประโยชน์
- 2.14 จัดสัปดาห์ส่งเสริมการอ่าน
- 2.15 จัดทำบรรณนิทัศน์หนังสือที่น่าสนใจ โดยฝ่ายห้องสมุด
- 2.16 จัดมุมหนังสือในห้องเรียน สำหรับนักเรียนค้นคว้ายามว่าง
- 2.17 จัดมุมหนังสือหรือห้องสมุดประจำหมวดวิชา
- 2.18 จัดที่อ่านหนังสือพิมพ์ไว้ตามที่ต่าง ๆ
- 2.19 จัดแผ่นอ่านคิดไว้ตามที่ต่าง ๆ ในบริเวณโรงเรียน
- 2.20 โครงการอ่านหนังสือกันเถิดปี 2532
- 2.21 โครงการหยุดทุกอย่างเพื่ออ่าน
- 2.22 กิจกรรมตอบปัญหาทุกวิชา
- 2.23 กิจกรรม "อภินิหารขนแกะทองคำ"
- 2.24 กิจกรรมเสียงตามสาย ทึ่งปริศนาไว้ให้ค้นคว้าตามหนังสือที่จัดไว้
- 2.25 จัดตอบปัญหา เนื่องในวันสำคัญ จัดหนังสือให้ค้นคว้าก่อนตอบปัญหา
- 2.26 เสนอข่าวที่น่าสนใจประจำสัปดาห์
- 2.27 จัดป้ายนิเทศ โดยมีแหล่งค้นคว้า เพิ่ม เดิม

ในการอ่าน

ศูนย์วิทยุวิทยุวิทยุ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.28 จัดทำแผนภูมิสถิติการสอน เพื่อฝึกให้นักเรียนอ่านกราฟ สถิติ และ
แผนภูมิ แผนที่

2.29 กิจกรรม "อ่านหนังสือกันเถิด"

2.30 กิจกรรม "ภาษาไทยวันละคำ"

2.31 กิจกรรมคำโคลงปริศนา

2.32 กิจกรรมนอกเวลาหาสุขสันต์

2.33 จัดประกวดยอดนักอ่าน

2.34 รายการ "สามนาทิต์รัก"

2.35 รายการ "อิงลิช ฟอรั ฑูเคย์"

2.36 รายการพบเพื่อนครู

2.37 จัดงานลับดาห์ห้องสมุด

2.38 จัดนิทรรศการส่งเสริมการอ่านโดยร่วมกับสมาคมการอ่านแห่ง

ประเทศไทย

3. กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่จัดเพื่อชุมชน

3.1 จัดกล่องหนังสือไว้ตามโรงพยาบาล

3.2 จัดกระเป๋าหนังสือไปตามชุมชน

5. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับ

มัธยมศึกษาตอนปลาย

หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับ
การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในระดับสูงเป็นอย่างยิ่ง เนื้อหาหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนที่เกี่ยวกับการอ่านประกอบด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ 2523:
18 - 39)

ท 401 เป็นการอ่านจับใจความ ทั้งแก่นของสารและสารสำคัญอันดับ
รอง การแยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นของผู้แต่ง การพิจารณา
ประโยชน์ของงานเขียน ทั้งต่อตนเองและสังคม การอ่านงานเขียน
รูปแบบต่าง ๆ ในหนังสือเรียน อ่านข่าว บทความจากสิ่งพิมพ์อื่น ๆ อ่าน
ประกาศ และการอ่านเพื่อการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การอ่าน
ออกเสียงเพื่อกิจธุระ เพื่อความบันเทิง การอ่านทำนองเสนาะตาม
โอกาส

ท 402 เป็นการอ่านงานเขียนหลาย ๆ ชนิด ทั้งในหนังสือเรียนและหนังสืออื่น ๆ เพิ่มเติม อ่านหนังสือสารคดี บันเทิงคดี ในเวลาว่างตามคำแนะนำของครูหรือมิตรผู้ใหญ่ อ่านจดหมายกิจธุระของครอบครัว อ่านประกาศชนิดต่าง ๆ อ่านออกเสียงได้ชัด เจนชวนฟัง อ่านรายงานประกาศ อ่านบทร้อยกรองหรือทำนองเสนาะแล้วแต่กรณี

ท 503 เป็นการอ่านให้ผู้อื่นฟัง อ่านบันเทิงคดีให้ชวนฟัง อ่านทำนองเสนาะตามโอกาส อ่านเอกสารวิชาการ รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ของประโยคกับประโยค ศึกษาศัพท์ ความหมายของศัพท์ การวิเคราะห์ส่วนประกอบของเรื่องที่อ่าน สังเกตข้อคิดเห็นที่ขัดแย้งหรือสอดคล้องกันในสิ่งที่อ่าน

ท 504 เป็นการอ่านให้ผู้อื่นฟัง อ่านหนังสือบันเทิงคดี สารคดี ผูก การอ่านให้ชวนฟัง และเกิดอารมณ์คล้อยตาม เน้นการวิเคราะห์และพิจารณาข้อคิดจากสิ่งที่อ่าน รวมทั้งการอ่านนอกเวลาเรียนแล้วอภิปรายสิ่งที่อ่าน

ท 605 รายวิชานี้เน้นพัฒนาการทางความคิด คิดสำรวจจนพบปัญหา คิดหาทางแก้ปัญหา คิดสรุปหลักการ คิดวินิจฉัยการกระทำที่ควร ไม่ควร สังเกตรูปลักษณะ และความหมายของคำนัยต่าง ๆ ในภาษาไทย รวมทั้งการอ่านข่าว และอ่านงานเขียนประเภทต่าง ๆ โดยมีกรวิเคราะห์วินิจฉัยงานเขียนว่ามีคุณค่าหรือไม่

ท 606 รายวิชานี้ให้ความสนใจกับสมรรถภาพและเอกลักษณ์ของผู้เรียน ให้มีการซ่อมเสริมความรู้ ความสามารถและการสร้างศักยภาพ อ่านวรรณกรรมที่ได้รับยกย่อง วิเคราะห์เทียบเคียงหลักความรู้ทางภาษาไทย พิจารณาค่านิยมแนวคิด ส่วนวนโวหารในวรรณกรรม

ท 021, ท 022 รายวิชานี้มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนฝึกทักษะการอ่านโดยตรง ทั้งการอ่านออกเสียง อ่านในใจ ประเมินค่าวรรณกรรม การใช้ความสามารถในการวิจารณ์ จึงมีลักษณะเนื้อหาวิชา เป็นการอ่านและพิจารณาวรรณกรรมรูปแบบต่าง ๆ ทั้งบันเทิงคดีและสารคดีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง

ท 031, ท 032 รายวิชานี้มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนรู้จักวรรณคดีสำคัญของชาติในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ให้เข้าใจค่านิยมทางสังคมและลักษณะชีวิตของคนในชาติ

ท 033, ท 034 รายวิชานี้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าของวรรณคดีที่ได้รับยกย่อง

ท 081 มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการศึกษาค้นคว้ารวบรวมและบันทึกข้อมูลที่ได้จากการอ่าน จากแหล่งวิทยาการอย่างมีระเบียบ ระบบ

จากเนื้อหาหลักสูตรดังกล่าว การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจึงควรแบ่งจัดเป็น 2 ส่วน คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในชั้นเรียน หมายถึง จัดในวิชาที่สอน กับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนอกชั้นเรียน เป็นการจัดประกอบการเรียนการสอน กิจกรรมส่งเสริมการอ่านในชั้นเรียนแบ่งตามเนื้อหาเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 5 กลุ่ม คือ การอ่านในใจ การอ่านออกเสียง การอ่านทำนองเสนาะ การอ่านและพิจารณาหนังสือ และการแสวงหาความรู้จากการอ่าน ลักษณะของกิจกรรมควรเน้นที่เหมาะกับศักยภาพของนักเรียน เช่น การวิจารณ์ แสดงความคิดเห็น เป็นต้น ส่วนการจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียนนั้น เป็นลักษณะของการประกวด การแสดง การจัดนิทรรศการและป้ายนิเทศ และโครงการส่งเสริมการอ่านโดยทั่ว ๆ ไป

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นกิจกรรมที่จัดโดยห้องสมุด แต่ในวิชาภาษาไทยสามารถปรับปรุงให้เป็นกิจกรรมวิชาภาษาไทยได้ ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของวิชาภาษาไทยต้องสอนการอ่านอยู่แล้ว กิจกรรมที่กล่าวมาสามารถจัดให้เหมาะกับวุฒิภาวะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ในบางกิจกรรม เช่น กิจกรรมการพิจารณาหนังสือ การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ การอภิปรายโต้เถียง หรือการแสดงละครประกอบ กิจกรรมบางกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กเล็กอาจให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายแสดงออกได้ โดยเป็นวิธีการแนะนำการอ่านสู่โรงเรียนประถมศึกษาหรือสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งอาจจัดอยู่ในชุมนุมนักอ่านซึ่งจะมีนักอ่านหลายระดับทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ทั้งนี้รูปแบบของกิจกรรมมิได้เป็นปัญหาต่อระดับการศึกษาของนักเรียน แต่ปัญหาอยู่ที่ว่าครูได้ใช้ความสามารถในการประยุกต์กิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละระดับได้เพียงใด

นักวิชาการหลายท่านได้แสดงแนวทางการจัดกิจกรรมการอ่าน สำหรับการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาไว้ ซึ่งกิจกรรมการอ่านนั้นมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมส่งเสริมการอ่านด้วย จึงขอรวบรวมไว้ดังนี้

สุจริต เพียรชอบ (2525: 193 - 197) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับการอ่านไว้ โดยแบ่งเป็นด้าน ๆ ดังนี้

ด้านการใช้ภาษา กิจกรรมประกอบด้วย

1. เชิญวิทยากรมาบรรยาย อภิปราย สนทนา หรือตอบคำถามต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภาษาไทยหรือเรื่องอื่น ๆ ที่สมาชิกสนใจ

2. จัดรายการสนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวสารบ้านเมือง ปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ความรู้ทางภาษาไทย รวมทั้งหนังสือที่น่าสนใจและเชิญชวนให้อ่านหนังสือ
3. จัดประกวดการเล่าเรื่อง เล่านิทาน เล่าประสบการณ์ตามโอกาสอันควร
4. จัดทำรายชื่อหนังสือที่ได้อ่าน และจัดบริการแลกเปลี่ยนหนังสือกันอ่าน
5. จัดทำบรรณนิทัศน์ (Book Reveiw) หรือบรรณนิทัศน์สังเขป (Annotation) สำหรับแจกสมาชิก หรือช่วยบรรณารักษ์จัดกลุ่มอาสาสมัครแจกบรรณ นิทัศน์หน้าห้องสมุด
6. ฝึกเป็นโฆษก พิธีกร ในโอกาสต่าง ๆ ฝึกอ่านข่าว อ่านประกาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์
7. จัดกิจกรรมอาสาสมัคร พาสมาชิกชุมนุมภาษาไทยไปเล่าเรื่อง เล่านิทาน หรืออ่านหนังสือให้นักเรียนอนุบาลหรือนักเรียนชั้นประถมศึกษาฟัง
8. ฝึกพูดสนทนาตามบทละคร ใส่อารมณ์และความรู้สึกตามลักษณะนิสัยตัวละคร
9. จัดนิทรรศการหนังสือใหม่ หรือหนังสือที่มีอยู่แล้วตามโอกาสอันควร เช่น จัดนิทรรศการผลงานของสุนทรภู่ หรือพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
10. จัดห้องสมุดหรือมุมหนังสือไว้ในชุมนุมภาษาไทย วิธีจัดพยายามให้ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน จัดมุมอ่านให้สมาชิกนั่งอ่านสบาย ๆ
11. ฝึกอ่านในใจ เพื่อจับความ ฝึกอ่านออกเสียงให้ถูกต้องน่าฟัง
12. ทำสมุดข่าว หรือสมุดภาพข่าว รวบรวมข่าวความเคลื่อนไหวที่น่าสนใจ หรือทำสรุปข่าวติดไว้บนป้ายประกาศของชุมนุมภาษาไทยก็ได้
13. ตั้งกลุ่มผู้สนใจอ่านละคร จะเป็นละครวิทยุ ละครพูดคำกลอน คำฉันท์
14. จัดประกวดการอ่านในใจ การอ่านออกเสียง และอ่านทำนองเสนาะตามโอกาสอันควร
15. ในระหว่างหยุดพักกลางวัน จัดสมาชิกการอ่าน อ่านข่าว บทความ ความรู้ หรือสนทนาถึงหนังสือดีดีให้เพื่อนฟัง ทางเสียงตามสาย

ด้านหลักภาษาไทย กิจกรรมประกอบด้วย

1. จัดทำสมุดรวบรวมคำพังเพย หรือสำนวนไทยที่ควรทราบแล้วนำมาประกวดกัน
2. จัดรายการทายปัญหาเกี่ยวกับหลักภาษาไทย และการต่อสำนวนไทย หรือคำพังเพยต่าง ๆ
3. รวบรวมคำศัพท์หมวดคำไวพจน์
4. รวบรวมคำภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย
5. รวบรวมภาษาถิ่น เพลงกล่อมเด็ก นิยายประจำถิ่น และชนบประเพณีประจำถิ่น
6. จัดป้ายนิเทศให้ความรู้เกี่ยวกับหลักภาษาไทย
7. เชิญวิทยากรมาบรรยาย เกี่ยวกับลักษณะภาษาไทย หรือหลักภาษาไทยโดยทั่วไป

ด้านวรรณคดี กิจกรรมประกอบด้วย

1. ฝึกอ่านทำนองเสนาะจากบทเรียนวรรณคดี ด้วยการใช้นาฬิกาเสียง
2. เชิญวิทยากรมาสาธิตการอ่านทำนองเสนาะ
3. จัดส่งสมาชิกที่มีความสามารถทางการอ่านทำนองเสนาะไปประกวดการอ่านทำนองเสนาะทั้งการประกวดภายนอกและภายในโรงเรียน
4. เขียนบทละครและแสดงละครจากบทเรียนในวรรณคดี จะแสดงในโรงเรียนหรือแสดงทางวิทยุ โทรทัศน์ ก็ได้
5. ฝึกการขับเสภา เท่เรือ เชิดหุ่น หากษ์ไซม สวดโอ้เอ้วิหารรายในหมู่วมวลสมาชิก
6. จัดทำสมุดภาพทางวรรณคดี ทำกะบะทราย หรือกล่องสามมิติ แสดงเหตุการณ์ในวรรณคดี
7. จัดทำเครื่องแต่งตัวละคร พระ นาง ข้างทรง รถทรง เครื่องราชกกุธภัณฑ์ หรืออาวุธโบราณต่าง ๆ

8. จัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับวรรณคดี ตามโอกาสอันควร หรือจัดในวันสำคัญทาง
วรรณคดี
9. ประดิษฐ์หุ่นจากวรรณคดี ฝึกการ เชิดหุ่น ทำนองเชิดหุ่น ร้องเพลง ขับเสภา
และ เจริญประกอบการ เชิดหุ่น
10. ขับร้อง เพลงไทยสากลที่มี เนื้อความทางวรรณคดี
11. ขับร้อง เพลงไทยเดิมจากวรรณคดี เล่นดนตรีไทยประกอบ
12. เชิญวิทยากรมาบรรยาย ให้ความรู้ทางวรรณคดี แก่สมาชิก
13. จัดรายการทนายปัญหาเกี่ยวกับวรรณคดี
14. พานักเรียน ไปชมละครจากวรรณคดีที่กรมศิลปากรจัด หรือสถาบันอื่นจัด
15. ร่วมจัดนิทรรศการหรือการแสดง ในวันสำคัญทางวรรณคดี เช่น วันสุนทรภู่
หรือพานักเรียนไปชมนิทรรศการทางวรรณคดีที่หน่วยงานอื่นจัด
16. จัดทำหุ่น ตัวละคร บ้านไทยจำลอง
17. จัดทำหรือแสดงอาหาร ขนม ผลไม้ ดอกไม้ในวรรณคดี
18. ประดิษฐ์มาลัย ดอกไม้ อุบะ เกี่ยว ตามที่ปรากฏในวรรณคดี
19. ทนายปัญหาทางวรรณคดีจากคำประพันธ์ ซึ่งอาจยกคำประพันธ์จากวรรณคดี
หรือแต่งขึ้นเองก็ได้ ตัวอย่าง เช่น

อิเหนาหรือจะมาตามด้วยความรัก

ขื่อนี้ไม่ประจักษ์ยังสงสัย

นางใดพร้ากำสรดระทดใจ

ใครชานไขชื่อได้ให้รางวัล

20. เล่าเรื่องจากวรรณคดีประกอบการขับเสภา มีบทสนทนา หรือมีการแสดง
ประกอบ
21. จัดรายการวรรณคดีสัญจร ตามรอยกวี
22. จัดฉายภาพยนตร์ สไลด์ เกี่ยวกับวรรณคดีให้สมาชิกชม
23. จัดสวนวรรณคดี ปุ่มดอกไม้ประดับตามที่ปรากฏในวรรณคดี
24. จัดทำสวนสัตว์ในวรรณคดี โดยใช้ภาพวาด สัตว์ที่เป็นหุ่นจำลอง

25. จัดสัปดาห์วรรณคดีในโรงเรียน มีการบรรยาย อภิปราย นิทรรศการ การแสดง เป็นต้น

สมพร มั่นตะสูตร (2526: 131 - 143) เสนอแนะกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาไว้ดังนี้

1. ครูควรหาโอกาสพานักเรียนไปฟังการอ่านทำนองเสนาะที่หอสมุดแห่งชาติซึ่งจัดทุกปี

2. ครูควรจัดให้มีชุมนุมนักอ่าน ในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการอ่านให้กว้างขวาง

3. จัดการแข่งขันอ่านทำนองเสนาะ อ่านร้อยแก้ว และอ่านดิบทตามโอกาสอันควร

อันควร

4. ให้นักเรียนรวบรวมคำที่มักอ่านผิด ใช้ผิด จัดเป็นหมวดหมู่ และฝึกการอ่าน

ตลอดจนจัดการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ปัญหาการใช้ภาษาบกพร่อง

5. จัดการอภิปราย เรื่องลักษณะการอ่านที่เหมาะสม

6. ให้นักเรียนหาบทความ สารคดี เรื่องสั้น ที่นักเรียนสนใจมาอ่านสู่กันฟัง

7. ให้นักเรียนฝึกวิจารณ์การอ่านของเพื่อน ในด้านการอ่านออกเสียง การเว้นวรรคตอน จะช่วยขจัดข้อบกพร่องทางการอ่านได้ทางหนึ่ง

บรรณานุกรม จะช่วยขจัดข้อบกพร่องทางการอ่านได้ทางหนึ่ง

ประทีป วาทิกทินกร และ สมพันธ์ เลขะพันธุ์ (2524) กล่าวถึงกิจกรรมการอ่านในวิชา ท 021 การอ่านและการพิจารณาหนังสือ ในส่วนที่ต่างจากนักวิชาการท่านอื่น ๆ ไว้ดังนี้

1. เชิญนักเขียนวรรณกรรมปัจจุบันมาบรรยาย เรื่องการแต่งหนังสือ

2. พานักเรียนไปชมนิทรรศการ ฟังการอภิปรายเกี่ยวกับวรรณกรรมร้อยแก้ว

3. จัดนิทรรศการวรรณกรรมร้อยแก้ว ในปัจจุบัน

4. รวบรวมข่าวความเคลื่อนไหว ในวงการหนังสือมาจัดป้ายนิเทศ

5. เชิญผู้วิจารณ์หนังสือที่มีความชำนาญมาวิจารณ์เรื่องที่นักเรียนอ่านแล้ว หรือ

ไม่ได้อ่านให้นักเรียนฟัง

6. จัดป้ายแนะนำหนังสือเปลี่ยนทุกสัปดาห์

จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในวิชาภาษาไทยนั้นมีแนวทางการจัดที่กว้างขวาง ครูผู้สอนสามารถเลือกจัดได้ตามความเหมาะสมของเวลาและศักยภาพของนักเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถและพลังใจของครูเป็นสำคัญ เมื่อจัดกิจกรรมหนึ่งแล้วไม่ได้ได้รับความสนใจจากนักเรียนก็ต้องเปลี่ยนกิจกรรมใหม่อยู่เรื่อย ๆ ไป ทั้งนี้ไม่ว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจะเป็นหน้าที่ของใครโดยตรง แต่ครูภาษาไทยในฐานะผู้รับผิดชอบการสอนการอ่านต้องถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้นักเรียนโดยตรงเช่นกัน โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การปลูกฝังให้เด็กไทยรักการอ่านให้ได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สมลักษณ์ สุดหอม (2522) วิจัยเรื่อง โปรแกรมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยปรากฏว่า จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมคือ ให้ความรู้และทักษะทางภาษาไทยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถ ผู้ริเริ่มในการจัดกิจกรรมคือ อาจารย์และนักเรียน ประเภทของกิจกรรมที่จัด เป็นส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรมทางด้านการใช้ภาษาไทย การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์กว้างขวาง ได้แสดงความคิดสร้างสรรค์และได้รับความสนุกสนาน ปัญหาในการจัดกิจกรรมคือ นักเรียนไม่เข้าใจ ไม่สนใจและไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรม

เขมชาติ อุ่นไธสง (2523) วิจัยเรื่อง การศึกษาการเรียนการสอนหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะวิธีสอนและการแนะแนวการอ่านพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้วิธีแนะหลักการอ่านหนังสือที่ให้ประโยชน์และให้คุณค่า สิ่งที่เน้นมากที่สุดในการสอนคือ คติธรรมคำสอนและแนวทางในการดำเนินชีวิต อุปกรณ์การสอนที่ใช้มากคือ รูปภาพและหนังสืออ่านประกอบอื่น ๆ กิจกรรมที่จัดเพื่อประกอบการเรียนการสอนส่วนใหญ่ จัดให้มีการอภิปรายในชั้น และวัดผลโดยการจัดสอบข้อเขียน โดยเน้นความเข้าใจและการนำไปใช้ อาจารย์ส่วนใหญ่สังเกตเห็นว่า นักเรียนชอบและสนใจอ่านหนังสือนอกเวลา ปานกลาง และนักเรียนได้รับ

ประโยชน์จากการอ่านในด้านได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้น ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนที่อาจารย์ประสบอยู่คือ นักเรียนขาดความคิดในการวิพากษ์วิจารณ์ และขาดทักษะในการอ่าน ทำให้ไม่สามารถสรุปเรื่องได้ อาจารย์มีความต้องการที่จะให้มีการสัมมนาถึงการเรียนการสอนหนังสืออ่านนอกเวลา เพื่อจะนำความคิดไปปรับปรุงการเรียนการสอน ปัญหาของนักเรียนคือไม่มีเวลาอ่าน อาจารย์ไม่ใช้อุปกรณ์ ไม่จัดกิจกรรมประกอบ นักเรียนต้องการให้ครูนำความรู้จากหนังสือเรียนมาสอน และต้องการแสดงความคิดเห็นและร่วมกิจกรรมด้วย

ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ (2524) วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราเร็วในการอ่าน ความเข้าใจ และสัมฤทธิ์ผลในการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีอัตราเร็วในการอ่าน 198 คำ/นาที ทีลี่ยอยู่ระหว่าง 68 - 452 คำต่อนาที มีความเข้าใจในการอ่านร้อยละ 49 ทีลี่ยร้อยละอยู่ระหว่าง 25 - 75 อัตราเร็วในการอ่าน ความเข้าใจในการอ่าน สัมฤทธิ์ผลในการเรียนวิชาภาษาไทย ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05 อัตราเร็วในการอ่านและความเข้าใจในการอ่าน ไม่สามารถทำนายสัมฤทธิ์ผลในการเรียนวิชาภาษาไทยได้ นักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีอัตราเร็วในการอ่านและความเข้าใจในการอ่านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ปราณี เพชรแก้ว (2525) วิจัยเรื่อง การศึกษาความสนใจในการอ่านวรรณกรรม ร้อยกรองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยครูภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงสนใจอ่านวรรณกรรมร้อยกรองมาก เห็นว่าคุณค่าที่ได้รับจากการอ่านวรรณกรรม ร้อยกรองคือ ทำให้เกิดความชื่นชมในความไพเราะและความงดงามของภาษา ได้รับความรู้ แง่คิด คติชีวิต นักศึกษาทั้งชายและหญิงชอบคำประพันธ์ประเภทกลอนและโคลงมาก

บุลี ชัชวาลกิจ (2526) วิจัยเรื่อง โครงการเสนอเพื่อจัดกิจกรรมเสริมทักษะ ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมที่จัดในระดับมากในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน คือ การอ่านแล้วตอบปัญหาจากตอนที่อ่าน การฝึกอ่านในใจแล้วจับใจความสำคัญ การย่อความจากเรื่องราวที่ฟังหรืออ่านมา การฝึกอ่านหรือเขียนคำยาก ที่มักอ่านผิด เขียนผิด เสมอ การทำรายงานค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม การอ่านและค้นคว้าหาความรู้

จากห้องสมุด การจัดงานทางวรรณคดีหรือประเพณีไทย การสาธิตการอ่านร้อยแก้วร้อยกรอง หรือทำนองเสนาะ และการศึกษานอกสถานที่ ปัญหาในการจัดกิจกรรมที่พบคือ ปัญหาด้านเวลา สถานที่ อุปกรณ์ และงบประมาณ และการขาดความสนใจของนักเรียน

อักษร รุ่งมณี (2526) วิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลเพิ่มความเข้าใจในการอ่าน และทัศนคติต่อการอ่านระหว่างการสอนแบบปกติและการสอนอ่านโดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลเพิ่มของคะแนนความเข้าใจในการอ่าน และทัศนคติต่อการอ่านของนักเรียนในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง แตกต่างกันในระดับความมีนัยสำคัญ .01 กล่าวคือนักเรียนทั้งสองกลุ่มต่างมีผลเพิ่มของคะแนนความเข้าใจในการอ่าน และทัศนคติต่อการอ่าน แต่นักเรียนในกลุ่มทดลองมีอัตราเพิ่มที่สูงกว่า

ชำนัญ ม่วงศรีศักดิ์ (2527) วิจัยเรื่อง ความต้องการการนิเทศการสอนวิชา ภาษาไทย ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ของครูภาษาไทย ในเขต การศึกษา 8 ผลการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยได้รับการนิเทศอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน และมีความ ต้องการการนิเทศอยู่ในระดับมากทุกด้าน ครูได้รับการนิเทศด้านการประเมินผลการเรียนอยู่ใน อันดับแรก ด้านหลักสูตรภาษาไทยอยู่ในอันดับรอง และด้านสื่อการสอนอันดับสุดท้าย ครูต้องการ การนิเทศด้านวิธีสอนและด้านสื่อการสอนอยู่ในอันดับแรก ด้านเนื้อหาวิชาและด้านการจัดกิจกรรม ประกอบการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตรอยู่ในอันดับรอง ด้านการประเมินผลการเรียนอยู่ใน อันดับสุดท้าย

มัลลิกา พูลสวัสดิ์ (2527) วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายที่มีต่อการเรียนการสอนวรรณกรรมร้อยกรองในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจักขณ์ ผลการวิจัยปรากฏว่า กิจกรรมในห้องเรียนที่ครูจัดในระดับมาก ได้แก่ การทำแบบฝึกหัดท้าย บทเรียน การที่ครูสาธิตการอ่านทำนองเสนาะด้วยตนเอง แล้วฝึกให้นักเรียนอ่าน และการฝึก อ่านเนื้อเรื่องในใจ กิจกรรมในห้องเรียนที่นักเรียนเห็นว่าจัดในระดับมาก ได้แก่ การให้ถอดคำ ประพันธ์ การที่ครูสาธิตการอ่านทำนองเสนาะด้วยตนเองแล้วฝึกให้นักเรียนอ่านและการแบ่งกลุ่ม นักเรียนทำรายงานและรายงานหน้าชั้น กิจกรรมนอกห้องเรียนที่ครูและนักเรียนเห็นสอดคล้องกัน ว่าจัดในระดับมาก คือ การจัดนิทรรศการในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันสุนทรภู่ วันเข้าพรรษา เป็นต้น ปัญหาของนักเรียนในการเรียนวรรณกรรมร้อยกรอง ได้แก่ ศัพท์ยาก ทำให้ไม่เข้าใจ ความหมาย อ่านทำนองเสนาะไม่ถูกต้อง ไม่มีความสามารถในการถอดคำประพันธ์ และแต่ง คำประพันธ์ ส่วนปัญหาของครู ได้แก่ นักเรียนขาดความสนใจ ขาดสื่อการสอน และคำร่าอ้างอิง

สาลินี หมายเจริญ (2527) วิจัยเรื่อง โครงการเสนอการจัดนาฏการประกอบ การสอนภาษาไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ระบุว่านาฏการที่ใช้ประกอบการสอนภาษาไทยในระดับมาก ได้แก่ การแสดงละครพูด การแสดง ละครใบ้ประกอบวรรณคดี การแสดงบทบาทสมมติประกอบวรรณคดี การแสดงสถานการณ์จำลอง ประกอบวรรณคดี การอ่านบทสนทนา การอ่านทำนองเสนาะ การแสดงเพลงเรือ การท่าย ปริศนาท่าทาง การแสดงละครสั้น

อาจารย์ระบุว่านาฏการประกอบภาษาไทยระดับปานกลาง ได้แก่ การแสดงละครพูด การแสดงละครใบ้ประกอบวรรณคดี การแสดงบทบาทสมมติประกอบวรรณคดี การแสดงการอ่าน บทสนทนา การแสดงการอ่านทำนองเสนาะ การขับร้องเพลงไทยสากล การท่ายปริศนา

นักเรียนระบุว่านาฏการที่ใช้ระดับปานกลาง ได้แก่ การแสดงละครพูด การพ้อนหน้า กระบวนท่าเทียบ การอ่านบทละครพูดคำกลอน การอ่านทำนองเสนาะ การขับร้องเพลงไทย สากล

สุภา หรุจิตตวิวัฒน์ (2527) วิจัยเรื่อง การนำเสนอโครงการจัดกิจกรรมเสริม หลักสูตรวิชาภาษาไทยในวิทยาลัยครู พบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับ กิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยในวิทยาลัยครู ไม่แตกต่างกัน ด้านความมุ่งหมายที่สำคัญ ได้แก่ เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้และทักษะทางภาษาไทยดีขึ้น รองลงมาคือ เพื่อฝึกให้รู้จักการ ทำงานร่วมกับผู้อื่น กิจกรรมเสริมทักษะทางการใช้ภาษาด้านการอ่านที่อาจารย์เห็นว่าปฏิบัติมาก คือ กิจกรรมอ่านและค้นคว้าจากห้องสมุด การจัดกิจกรรมส่วนใหญ่จัดในเวลาเรียน กิจกรรม ทุกประเภทช่วยให้ผลการเรียนสูงขึ้น อาจารย์และนักเรียนเห็นว่าควรประเมินผลทุกครั้ง โดย สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษา การประเมินผลทุกครั้งเพื่อนำผลไปปรับปรุงการจัด กิจกรรมครั้งต่อไป บัณฑิตและอุปสรรคที่สำคัญคือ งบประมาณมีน้อย อาจารย์และนักศึกษาไม่ค่อย เข้าใจและสนใจกิจกรรมเท่าที่ควร

อวยพร สกุลตัน (2527) วิจัยเรื่อง การเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมการฝึกทักษะ การวิพากษ์วิจารณ์ในการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรม การฝึกทักษะวิพากษ์วิจารณ์ที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากตามลำดับคือ การให้อ่านแล้วพูดวิจารณ์ การให้อ่านแล้วเขียนวิพากษ์วิจารณ์ และการให้ฟังแล้วพูดวิพากษ์วิจารณ์ ส่วนการให้ฟังแล้วเขียน วิพากษ์วิจารณ์นั้นปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

เนื้อหาที่น่าสนใจมาวิพากษ์วิจารณ์ในระดับมากตามลำดับได้แก่ ตัวละครหรือบุคคลที่รู้จัก
บทประพันธ์ชนิดต่าง ๆ ภาษาที่ใช้ในสื่อมวลชน หนังสืออ่านนอกเวลา ข่าวและรายการบันเทิง
ประเภทต่าง ๆ

ปัญหาที่สำคัญของนักเรียนในการจัดกิจกรรมการวิพากษ์วิจารณ์วิชาภาษาไทย คือ นักเรียน
ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก และเนื้อหาที่ต้องเรียนมีมากเกินไป จนไม่มีเวลาทำ
กิจกรรม

ทวีศักดิ์ เดชาเลิศ (2528) วิจัยเรื่อง องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับนิสัยรักการอ่าน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ตัวทำนองที่มีความสัมพันธ์
ในทางบวกกับนิสัยรักการอ่าน คือ ประสบการณ์ส่งเสริมการอ่านจากที่บ้าน ประสบการณ์การ
ส่งเสริมการอ่านจากทางโรงเรียน ลักษณะการซื้อวารสาร นิตยสารอ่านในบ้าน ลักษณะการซื้อ
หนังสือพิมพ์อ่านในบ้าน และระดับการศึกษาของบิดา โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางเรียง
ตามลำดับ

ลมไชย เจริญวงศ์ (2528) วิจัยเรื่อง การนำเสนอโปรแกรมการจัดกิจกรรมการ
สอนทักษะการพูดในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า
ด้านความมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมนั้น ทั้งครูและนักเรียนเห็นว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยเป็น
ผู้กำหนดจุดมุ่งหมาย ด้านผู้ริเริ่มจัดกิจกรรม ครูเห็นว่า ครูผู้สอนทักษะการพูดเป็นผู้ริเริ่มจัดกิจกรรม
แต่ นักเรียนเห็นว่าผู้บริหารและครูผู้สอนวิชาภาษาไทยเป็นผู้ริเริ่มจัดกิจกรรม ด้านจุดมุ่งหมายใน
การจัดกิจกรรม ทั้งครูผู้สอนและนักเรียนเห็นว่า เพื่อนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านการ
ดำเนินการจัดกิจกรรม ทั้งครูและนักเรียนเห็นว่า ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนและจัดกิจกรรม
ด้านเวลาจัดกิจกรรม ทั้งครูและนักเรียนเห็นว่า จัดในเวลาเรียน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของ
นักเรียน ครูเห็นว่านักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเฉพาะกิจกรรมที่คะแนนดี มีการวัดผล แต่ นักเรียน
เห็นว่านักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเฉพาะกิจกรรมที่ให้ความบันเทิง

วันทนีย์ ฤทธิคุปต์ (2528) วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูภาษาไทยและนักเรียน
เกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ที่มีผลต่อการเรียนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ครู
ภาษาไทยและนักเรียนเห็นด้วยว่า การชมโทรทัศน์มีผลดีผลเสียปานกลางต่อการเรียนภาษาไทย

ครูภาษาไทยเห็นด้วยว่า รายการโทรทัศน์ให้ความรู้ด้านการฟัง อ่าน และเขียน ปานกลาง และให้ความรู้ด้านการพูดมาก นักเรียนเห็นด้วยว่ารายการโทรทัศน์ให้ความรู้ด้านการพูด อ่าน และเขียน ปานกลาง ให้ความรู้ด้านการฟังมาก และครูและนักเรียนเห็นด้วยว่า รายการโทรทัศน์ให้ความรู้ด้านหลักภาษาและวรรณคดีปานกลาง ครูและนักเรียนเห็นด้วยว่ารายการโทรทัศน์ช่วยเพิ่มพูนทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ปานกลาง

นงนุช พิเศษรัตน์ (2529) วิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ และผู้บริหารโรงเรียน ตัวอย่างประชากร เป็นครูบรรณารักษ์ จำนวน 107 คน และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 107 คน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ครูบรรณารักษ์จัดมากที่สุดคือ การเล่านิทาน คิดเป็นร้อยละ 78.85 รองลงมาคือ การแนะนำหนังสือ แข่งขันตอบปัญหา จัดนิทรรศการรวบรวมผลงาน เขียนของนักเรียน ตามลำดับ

ภาวดี ศศิยชาติ (2530) วิจัยเรื่อง การนำเสนอโครงการกิจกรรมการสอนทักษะภาษาไทยในห้องปฏิบัติการทางภาษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยทางการอ่าน พบว่าปริมาณการจัดกิจกรรมในห้องปฏิบัติการทางภาษาทางการจัดกิจกรรมฝึกทักษะการอ่าน โดยส่วนรวมน้อย กิจกรรมฝึกทักษะที่จัดมากคือ ฝึกอ่านข่าว ประกาศ จดหมาย แดงการณเหมือนการออกอากาศวิทยุ ครูภาษาไทยมีความเห็นว่า ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดกิจกรรมฝึกทักษะการอ่านในห้องปฏิบัติการทางภาษาโดยส่วนรวมน้อย กิจกรรมที่ครูเห็นว่าจะได้รับผลมาก คือ การฝึกอ่านข่าว ประกาศ จดหมายหรือแดงการณ เหมือนออกอากาศทางวิทยุ

สุปรดี อ่อนหวาน (2530) วิจัยเรื่อง ความสนใจอ่านหนังสือภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสาธิต ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและหญิงสนใจอ่านหนังสือบันเทิงคดี สารคดี กวีนิพนธ์ มาก นักเรียนชายสนใจอ่านเรื่องสั้น นิทาน และสารคดีมาก ตามลำดับ ส่วนนักเรียนหญิงสนใจอ่าน เรื่องสั้น นิทาน และนวนิยายมาก ตามลำดับ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงสนใจอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ แยกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

บุษกร แซ่มักดี (2531) วิจัยเรื่อง การนำเสนอโครงการกิจกรรมการสอนทักษะ การเขียน ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ครู และนักเรียนเห็นว่า ครูภาษาไทยเป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรม ครูภาษาไทยเห็นว่าครูภาษาไทยเป็นผู้ริเริ่มจัดกิจกรรม นักเรียนไม่ทราบว่าใครริเริ่ม ครูและนักเรียนเห็นว่า จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรม คือ เพื่อให้ นักเรียนมีทักษะทางภาษาที่จะนำไปใช้ในประโยชน์ใน การศึกษา เล่าเรียนและในชีวิตประจำวัน ครูเห็นว่าครูวางแผนและจัดกิจกรรม รองลงมาคือ ครูและนักเรียนวางแผนและจัดกิจกรรม นักเรียนว่า ครูและนักเรียนวางแผนและจัดกิจกรรม รองลงมาครูวางแผนและจัดกิจกรรม ครูและนักเรียน เห็นว่ามีการประเมินผลทุกครั้งที่เกิดกิจกรรม ครูเห็นว่านักเรียน เข้าร่วมกิจกรรม เพราะมีการวัดผลให้คะแนน นักเรียนเห็นว่านักเรียน เข้าร่วม กิจกรรมเพราะกิจกรรมน่าสนใจ ครูและนักเรียนเห็นว่ากิจกรรมประสบความสำเร็จปานกลาง ครูเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมคือ เวลาในการจัดกิจกรรมน้อยเกินไป นักเรียน เห็นว่านักเรียนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม

มณี ปิประทุม (2531) วิจัยเรื่อง ผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการ อ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .05 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน อย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นักเรียนกลุ่มทดลองที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูง มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน อย่างมีวิจารณญาณเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนปานกลางและต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปานกลาง มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สุวิมล ไชยวงศ์ (2531) วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูภาษาไทย เกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการอ่านแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 9 ผลการวิจัยพบว่า การจัด กิจกรรมการอ่านในชั้นเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนดำเนินการ กิจกรรมจัดมากทุกรูปแบบ ทั้งฝึกอ่านออกเสียง คอบคำถาม สนทนา อภิปราย เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและมีการประเมินผลทุกครั้ง ที่จัดกิจกรรมโดยครู เป็นผู้ประเมินผลด้วยวิธีการสังเกตการ เข้าร่วมกิจกรรมการประเมินผลทั้งให้ เป็นคะแนนคำแนะนำ และข้อเสนอแนะ ส่วนประโยชน์ของกิจกรรมเห็นว่ามีประโยชน์มาก

ส่วนการจัดกิจกรรมการอ่านนอกชั้นเรียน ครูเป็นผู้วางแผนการจัดกิจกรรม นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ รูปแบบของกิจกรรมที่จัดมาก คือ ประกวดแข่งขัน มีการประเมินผลน้อย ประเมินผลบางกิจกรรมด้วยวิธีการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน พบว่า มีปัญหาเรื่องชั่วโมงเรียนคือสัปดาห์ไม่เหมาะสม นักเรียนมีปัญหาด้านการอ่านออกเสียง และไม่เห็นความจำเป็นและความสำคัญของการอ่านนอกชั้นเรียน พบว่า มีปัญหาเรื่องการทำหน้าที่ขาดการประชุมชี้แจง การแบ่งงาน และเทคนิคการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ ขาดงบประมาณและเวลาจัดกิจกรรม

งานวิจัยต่างประเทศ

หลุยส์ เนนท์วิช ออร์ทแมน (Lois Nentwich Ortmann 1984: 140A) วิจัยเรื่อง ผลของการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ในการสอนอ่านแก่นักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนเกรด 4, 5, 6 โดยใช้กลุ่มประชากรจำนวน 340 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตัวแปรในการทดลองครั้งนี้ได้แก่ เกรด เพศ และชาติพันธุ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วม รวมทั้งการใช้เปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile) และการคัดลินผลการเรียนเป็นระดับ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอนอาจจะเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านได้เฉพาะนักเรียนบางคน เพศ และชาติพันธุ์ไม่ใช่ตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน นักเรียนต่างเกรดกันมีข้อได้เปรียบกว่ากัน หลังจากการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน 1 ปี และสอนด้วยวิธีเดียวกัน นักเรียนกลุ่มดำเชื้อชาติฮิสแปนิก (Hispanics) อ่านได้ผลดีกว่านักเรียนกลุ่มดำเชื้อชาติแองโกล (Anglos)

แมรี ฟอนต์ ลิวอโดส์ (Mary Fonte Livaudais 1986: 2217A) วิจัยเรื่อง การสำรวจทัศนคติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเกรด 7 - 12 ต่อกิจกรรมการอ่านที่แนะนำไว้ในสิ่งพิมพ์ที่ใช้ในชั้นเรียน รวมทั้งการศึกษามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ระหว่างทัศนคติของนักเรียนต่อกิจกรรมเหล่านี้และความถี่ในการจัด ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชอบกิจกรรมซึ่งเร้าความสนใจอยู่รอบ ๆ ตัว ซึ่งได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนและการได้คิดค่อส่วนตัวกับนักเรียน กิจกรรมการอ่านที่นักเรียนชอบ ได้แก่ การพูด กิจกรรมที่ให้เพื่อนมีส่วนร่วมและกิจกรรมเขียนสั้น ๆ และนักเรียน

ไม่ชอบกิจกรรมทางศิลปะ ปฏิบัติงานสองคอบ เกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนชอบคล้ายคลึงกัน เมื่อเปรียบเทียบนักเรียนในเกรด ความสามารถ เพศ และท้องถิ่นเดียวกัน โดยทั่ว ๆ ไปเมื่อเกรดและระดับความสามารถสูงขึ้นปฏิบัตินองคอบทางบวกจะลดลง นักเรียนที่มีอายุและความสามารถทางสติปัญญาสูงกว่าจะชอบกิจกรรมที่มีลักษณะ เฉพาะตัวมากกว่า การจัดกิจกรรมบ่อย ๆ มีอิทธิพลต่อทัศนคติของนักเรียน

สจิวต อีฟ แคนเรีย (Stuart Ives Carrier 1985: 1602A) วิจัยเรื่อง การแก้ไขข้อบกพร่องทางการอ่านและการเขียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ด้วยการใส่โปรแกรมไมโครคอมพิวเตอร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมไมโครคอมพิวเตอร์รูปแบบต่าง ๆ กัน ในการแก้ไขข้อบกพร่องทางการอ่านและการเขียน โดยการเปรียบเทียบวิธีการต่าง ๆ 4 ชนิด คือ การใช้แบบแก้ไขจากโปรแกรมไมโครคอมพิวเตอร์ที่พิมพ์ออกมา การใช้โปรแกรมไมโครคอมพิวเตอร์ที่ไม่มีการเสริมแรง การใช้โปรแกรมไมโครคอมพิวเตอร์ที่เสริมแรงด้วยภาพ และการใช้โปรแกรมไมโครคอมพิวเตอร์ที่เสริมแรงด้วยถ้อยคำ ผลการวิจัยพบว่า การใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ได้ผลมากกว่าการใช้แบบแก้ไขที่พิมพ์ออกมาจากโปรแกรมไมโครคอมพิวเตอร์อย่างมีนัยสำคัญ วิธีการที่มีการเสริมแรงใช้ได้ผลมากกว่าวิธีการที่ไม่มีการเสริมแรงอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังไม่มี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการเสริมแรงในโปรแกรมไมโครคอมพิวเตอร์ด้วยภาพและด้วยถ้อยคำ

แพทริเซีย โลเปอร์ วอร์ด (Patricia Loper Ward 1987: 2977A) ทำการวิจัยเปรียบเทียบการฝึกทักษะโดยคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับการสอนตามปกติ ที่มีต่อการรู้ศัพท์และทัศนคติที่มีต่อการสอนอ่านของนักเรียนประถมศึกษาเกรด 4, 5, 6 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ จากการทดสอบด้านคำศัพท์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. มีปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างการศึกษาด้านศัพท์กับความสามารถทางการอ่าน แต่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคะแนนของเพศชายและเพศหญิง
3. ทางด้านทัศนคติต่อการสอนอ่าน นักเรียนที่เรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะมีทัศนคติทางบวกมากกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนปกติ